

CAUS'A
LIMBELOR SI NATIUNALITATILOR
IN AUSTRIA

PERTRAPTATA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE UNU ROMANU.

CAUS'A
LIMBELOR SI NATIONALITATILOR
IN AUSTRIA

PERTRAPTATA

DE UNU ROMANU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VIENN'A,
CU TIPARIUL MECHITARISTILOR.

1860.

7753

Чине лимва мъмеаскъ ши-о пъръсе-
ште, ачела'ши десноіъ спіртѣла de
тотъ енерція ши маіестатеа ши се
фаче омѣ дешертѣ ши ордінаріѣ.

„Wer die Muttersprache hintansetzt, der raubt
seinem Geiste alle Energie und Erhabenheit und
wird ein schaler Alltagsmensch.“

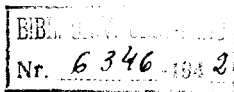
Arndt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ініма нострѣ н'афлѣ дѣлчеацѣ de-
кѣтѣ пе вѣзеле мамей.

„Szivünk csak anyánk ajakin lel mézet.“

Virág.

Кътръ чітіторіѣ!

Еар ажънсеръмъ знъл дін моментеле, челе — ші фаталі ші ѱнтересанте, че'н Історіѣ ведемъ караптерісѣндѣ віаца попорелор, моменте — каліфікате ші дестінате де а форма епоче.

Ўнъ мішкаре ценераріѣ ведемъ респѣндѣндѣ-се дін цеарѣ 'н цеарѣ, дела семънциѣ ла семънциѣ, дін пептѣ ѱн пентѣ.

Ар фі дешертѣ а-і къхта сѣрцінтеле ѱн кътаре четате, — ѱмперѣціѣ, — вѣрватѣ ѱналтѣ; — ѱн аналісеа дін хрмъ о афлі пѣрчезѣндѣ дін ѱнсаші натѣра оменеаскъ, ші къшзнѣторіі еі іі везі пітѣліці ѱн — евеніментеле комѣні.

Че ажънѣ а шті прімітіва ескаре а лавінеі, че кътріерѣ кодрі, дерапѣнѣ стѣнче, десрѣдѣчінѣ копачіі чеі маіе-статічі! — А потѣтѣ пѣнѣ акѣм, ва потѣ къндѣва чінева съ ѱмпедече кърсѣл натѣреі?

Аша е ші къ мішкъріле попорелор, — аша ші къ мішкареа модернѣ.

Дар дрепчізнеа ші цінта еі меріть
 тотъ атенцізнеа ценеръчізнілор, тотъ
 стъділ ачелор фїнце, че се цінъ ші се
 сімтъ чеваші маі пре сѣсѣ de віте, че
 маі аз ші алтъ интересъ алъ віъцеі, де-
 кѣтъ — днѣзівъріле тръпешті, — шер-
 віціл преждецелор, — ванітатеа лѣк-
 сѣлзі, — пѣтрезізнеа комодітатеі, —
 дешертъчізнеа пасізнілор ордінарї!

Дрепчізнеа еі е пронзичіатъ а —
 прогресѣлзі, а прогресѣлзі спре ско-
 пѣл перфепцізнъреі; — цінта еі е —
 нѣцізналітатеа, спре скопѣл чівілісѣ-
 чізнеі, а чівілісѣчізнеі прін десволтареа
 нѣцізналітатеі, — а лівертатеі спре а
 потѣ аспіра ші ажнѣце ла нѣцізналіта-
 те, ка знїкѣл мезѣлокѣ алъ чівілісѣчізнеі.

Нѣцізналітатеа десволтатъ ва сѣ
 зікѣ — чівілісѣчїзне комѣнѣ, — чіві-
 лісѣчїзнеа комѣнѣ ва сѣ зікѣ — пер-
 фепцізнаре морале ші фісікѣ, ашадарѣ
 — новілітареа попорѣлзі песте
 тотъ, адїкѣ редїкареа лзі депе треапта
 de вітъ, дестїнатъ нѣмаі пентрѣ порта-
 реа сарчінелор, нѣтрїреа, днѣгрѣшареа,
 днѣлцареа алтора, ла треапта фѣптѣ-

релор кзцетъторе, ши жздектъторе, ши коноскъторе, ши лзкръторе ши — лн пзнъторе прин сине, пентрх сине!

Де ачі се веде лналта лнсемнътате а темей ши а кзпрінсълзі ачестей къртічеле, ши тотх де ачі се поте пречепе преналтхл дестінх а мшкърей де азі, ши тотх де ачі кърце лнтецітореа нечеситате де а не фслосі де еа кх мінте, зелх, — кзмпътх. —

Ачеастъ къртічікъ с'а тіпърітх май лнтеїх лн лімба цермънъ, кх скопх де а аръта класелор май 'налте, коріфеїлор попорелор, лзмей стръїне, кзmkъ лхмінаці ромъні 'ші-ах коноскътх пхсъчїхнеа, ліпсеа, деторїнца нъцізнале, ши ах кзпрінсх моментхл тімпълзі кх тотх-де-а-дїнсхл; дечї лхъндх-се лн ачесте пърці кх мхлтх лнтересх ши маре фаворе нотїцъ деспре дънса, — еа акъм се дъ ши попорхлзі нострх, лн лімба сеа пропрїъ, кх скопх де алх лнформа ши пре елх деспре лзкрх, ка коноскъндх-ші ши елх пхсъчїхнеа, пречепъндх тенденцеле лнвъцацілор сеї, сь конлзкре ши елх дхпъ ліпсх ши черїнцъ ла лнтемеїареа вїніторїхлзі нъцізнале.

Тотъ спре ачестъ дін зрмъ скопъ,
ла черереа маі мълтор амічі, тестълзі
ачестеі скріері се преміте знх артїкъл
кх кареле ꙗн „Gazeta transsilvaniei” N.
35 дін 24. Августъ а. к. се ꙗнтродѣсесъ
едїцізнеа цермънъ ла ромъні. —

Чітіторізде! прівеште ідеіле, кѣце-
теле, пѣреріле, че веі афла десфъшхрате
ачі, ка фрѣптеле знеі ініме флѣкѣрѣнде,
знхі ценіх сѣспінъндѣ пентрѣ ферічіреа
попорѣлхі; прівеште-ле ка знх дарѣ алѣ
тімпѣлхі, ші — дакъ ле веі афла адеве-
рате, ші взне, ші дрепте, ші респѣзнъ-
торе дорінцелор ші ліпселор теле, —
дѣ-ле локѣ ꙗн інімъ-ці ші 'н мінте-ці,
— префъ-ле ꙗн сѣкѣ-ці ші 'н сѣнѣ-ці,
— ꙗнсѣфлещеште-те де ꙗнтересѣл ко-
мънѣ, че ацінтескѣ еле, — вінекѣвѣнтѣ
граціа черіхлі, че не пѣсѣ ꙗн старе, де
а не поте рідіка граіхл пентрѣ дреп-
тѣріле ностре, дрептѣріле зманітатеі
ностре!

Віена ꙗн Септемвре 1860.

Авторізд.

Віена, 17/29. Августъ 1860.

Типографіа фіхлѣ лѣ Геролд dede астѣзі пѣвлічататеі о кѣртічікъ лн лімба џерманъ, дін кондеіѣ ромънѣ, че пертраптѣ честіѣнеа лімбелорѣ ші націоналітѣџілорѣ лн Австріа.

Дѣпѣ пѣререа меа, ачестѣ оператѣ ва тревзі съ дештепте атенџіѣнеа тѣтѣрорѣ вѣрваџілорѣ de верче семінџіѣ, че се окѣпѣ кѣ стѣдіе націоналі, *) dar маі кѣ сѣмѣ а ромънілорѣ; ші пентрѣ ачееа кѣ мѣлѣміре лнцелесеіѣ, кѣ дін

*) Деакѣ вом консідера аплаѣселе, кѣ карі о мѣлѣміе de фоі нѣџіѣзналі стрѣіне лѣарѣ нотіѣ de ачестѣ опшіорѣ, потемѣ зіче, кѣ аштептарееа нѣстрѣ нѣ ремасе лнцелатѣ. Компліментеле челе маі марі, дін кѣте не венірѣ ла коноштіінѣ, ле афлѣмѣ лн „Novice“ дін Лаівахѣ, знде ідеіле ші претенсіѣніле нѣстре се нѣмескѣ, челе маі леалі ші патріотіче, че азі се потѣрѣ маніфестá; — маі департе: лн „Газета зніверсале“ de Августѣрѣ, знде брошѣріка нѣстрѣ, — песте месѣрѣ се лаѣдѣ, ші компѣрѣндѣсе кѣпрінсѣл еі кѣ мѣлѣміеа de атарі продѣпте модерне, сарведе, кѣм ле зіче, се асеамѣнѣ кѣ о веѣтѣрѣ de апѣ прѣспѣтѣ, дін есворѣ фірескѣ. — Лнсѣ нѣ ліпсірѣ ніѣ опініѣніле рѣтѣчіте. Аша d. e. „Індепендінѣа велџікъ“ ші дѣпѣ еа, „Diplo“ дін Тѣрінѣ — зіче лнтр' о кореспондінѣ дін Песта, кѣмкѣ ачестѣ опѣ алѣ нострѣ ар фі меніѣ, ка съ лнпедече лнпѣкарееа ші лнпрезнарееа ромънілор, анѣме а „реѣлѣзі мѣнџілор Јанкѣ“ — кѣ маџаріі! — Лн „Газета de Ко-

партеа зихї ценеросѣ вѣрватѣ с'а фѣкѣтѣ диспѣсечѣне, ка дїн/трѣнсѣлѣ съ се трѣмїтѣ дестѣле есемпларе кѣтрѣ корїфеї тѣтрорѣ нѣціѣнїлорѣ шї маї кѣ самѣ кѣтрѣ ромѣнї чеї ѣнвѣцаці.

Мїе, челѣ че де зече анї ѣнкѣчї, адїкѣ де атѣнчї, декѣм сперанцеле нѣстрѣ челе прѣлѣцїтїме ле вѣзѣрѣмѣ ѣншелате, — ватжокѣрїте, — кондемнате, — пїронїте пе крѣче, шї — аморцїте кѣзѣндѣ ла пѣмѣнтѣ, — дѣпѣ зїса зихї прѣскѣмпїѣ амїкѣ, тѣкѣїѣ тѣчере а пештелѣї, — мїе енїреа ачестѣї опшїорѣ 'мї дедѣ ѣндемнѣ, 'мї ѣмпѣсѣ деторїнца, де а'мї ѣнтрѣрѣне тѣчереа, де а'мї рїдїка граїѣлѣ кѣтрѣ пѣвлїкѣлѣ нострѣ, спре аї рекомѣнда шї еспїка знеле ідеї шї тендїнце дїн трѣнсѣлѣ, фїїндѣ еѣ знїкѣлѣ — мартѣреле ценесеї лѣї. —

ѣнтенчїѣнеа прїмїтївѣ ера, ка знѣ че асене съ се скрїе ромѣнеште, пентрѣ пѣвлїкѣлѣ нострѣ (— а'шї пѣтѣ зїче — ескїсївѣ, фїїндкѣ — зеѣ — кончетѣценїлорѣ ноштрї де алте цїнцї нѣ ле преа вїне амїнте а арѣнка врео кѣзѣтѣтѣрѣ асѣпра челорѣ че се скрїѣ шї тїпѣрескѣ ѣн лїмба нѣстрѣ); дар респенте момен-

лонїа“ о кореспондѣнцѣ тотѣ дїн Песта се мїрѣ, кѣм жѣрналїстїка ѣермѣнѣ пѣте лѣзѣда ачестѣ опѣ, кѣндѣ елѣ кїарѣ аша таї'н ѣермѣнїсмѣ, кашї'н маѣарїсмѣ; кѣ тѣте еа е дестѣла де невѣнѣ а крѣде, кѣ лѣкрареа нѣстрѣ ар фї ѣнспїратѣ шї комѣндатѣ прїн гѣвернѣ! —

тóсе, анѣме спре сенатѣлѣ імперіале ші челе че се 'нчеркасерѣ ші тотѣ се маї љнчѣркѣ љн трѣнсѣлѣ — de о парте, ear' de алтѣ парте, спірітѣлѣ че кѣ о маре мѣіестрїѣ се десвóлтѣ прїн Ёнгарїа, Бѣнатѣ ші Трансілванїа, ші рѣтѣ-чїтеле ідеї але пѣвлїчїстїчеї стрѣїне деспре ної ші інтереселе нóстре нѣцізналї, — de локѣ ла љнченѣтѣ кѣѣтарѣ аї да о дрѣпчѣне маї ценерарїѣ, ші — тотѣ ачеле моменте кѣрѣндѣ девенїрѣ мотиве дестѣлѣ de кѣмнѣнїтóре, ка жнѣлѣ дїнтре преа демнїї ноштрї сенаторї імперїалї, Домнїа Сеа Длѣ Андреїѣ de Мочонї, љн тестѣлѣ ші спірітѣлѣ ачестеї скрїерї сѣ'шї дефїгѣ кїарѣ програмѣлѣ сеѣ нѣцізнале, — љмпреціѣрѣрї, карї кѣ тотѣ deadїнсѣлѣ претїнсерѣ, ка лѣкрѣлѣ сѣ се акомóде кѣ кѣтѣ маї мѣлѣтѣ скопѣлї, љмбрѣкѣндѣ-се љнтр'жнѣ вестмѣнтѣ, кѣ кареле љн сфереле респентїве сѣ пóтѣ а фла чеа маї жшóрѣ љнтраре ші респентаре. — Йнсѣ нѣ нѣмаї љн вестмѣнтѣ сїнгѣрѣ, чї кїарѣ дїн прївїнце спре ачела — шї љн колорї, шї љн жнеле трѣсѣрї тревѣїрѣ сѣ се факѣ скїмѣрї: кѣчї — чїне дїнтре ної нѣ штїѣ дїн есперїїнѣ, кѣ љн алтѣ тонѣ не-амѣ dedatѣ а ворѣїре љнтре ної, шї љн алтѣл сѣнтемѣ сїліці а дїскѣре кѣ стрѣїнї!

Кѣ тóте ачестеа, еѣ нѣтрескѣ сперанца, кѣ тотѣ љнсѣлѣ, кѣрѣї љмпреціѣрѣїле політече de азї кѣтѣ de кѣтѣ ії сѣнт коноскѣте, шї кареле трекѣтѣлѣ нострѣ, маї кѣ самѣ челѣ маї

прóспетѣ, 'л а петрекѣтѣ кѣ чеванї атенціѣне,
 — рѣмегѣндѣ елѣ вїніпорѣ челе скрісе .лн ачестѣ
 о шїорѣ не 46 де феце оптаве, ва тревѣї сѣ ре-
 конóскѣ, кѣмкѣ авторѣлѣ — аїептѣндѣ-се кѣ
 кѣраціѣ не сїтѣѣчѣнеа тїмпѣлїї, шї цїнѣндѣ-се
 де ачєаста ка де о вѣртóсѣ вазе де лецітїмїта-
 те, пертраптѣ тема сеа чеа греа шї делїкатѣ
 кѣ тóтѣ франкѣца шї кѣ о консечїнцѣ .лмпѣнѣ-
 тóре, лѣндѣ ла кѣмпѣнѣлѣ респентеле шї мо-
 ментеле тѣїетóре .лн лѣкрѣ — тóте, знѣлѣ
 кѣте знѣлѣ, .лнтр'знѣ кїпѣ атѣтѣ де пѣтрѣнзѣ-
 торѣ шї орїцінарѣ, кѣм ачєстѣ .лнсемнатѣ
 темѣ кѣ греѣ се ва фї маї афлѣндѣ знѣдева пер-
 траптатѣ.

Пре ачєастѣ калє, ку ачєастѣ модалїтате,
 .лн кѣртїчка нóстрѣ доѣе ресултате се скотѣ
 лѣмурїте не фацѣ, шї знѣ алѣ треїле се — сем-
 налісѣзѣ.

1. Се демѣстрѣ сфера, сѣѣ кѣпрїнсѣлѣ дреп-
 турїлорѣ фїѣкѣреї лїмбе шї нѣцізналїтѣцї .лн
 Аустрїа, песте тотѣ шї спецїалмїнте.

Се аратѣ ку аргѣмїнте скóсе дїн фїреа лѣ-
 крѣлѣ шї дїн нечесїтатеа тїмпѣлѣї модернѣ,
 кѣмкѣ претенсїѣнеа, ка тревеле — пѣвлїче верї
 прївате, че се атїнгѣ де попорѣ немїжлочїтѣ, сѣ
 се факѣ, пертрапте, деслеѣе — .лн алѣ лїмѣѣ,
 декѣтѣ а попорѣлѣї, — е знѣ атакѣ .лн контра-
 културѣї, чївлїсѣчїѣнеї, демнїтатеї ѣмане а по-
 порѣлѣї, шї комбате деадрептѣл сїрїтѣл шї
 їнтересѣлѣ тїмпѣлѣї модернѣ, прїн че девіне —

аша зикъндѣ — о небунѣ політекъ, унѣ перікулъ де статѣ! —

2. Се компробъ, кумкъ ꙗн черквустѣріле де фацъ, о пріічосъ деслегаре ші регуларе а честіуней лімбелорѣ ші нѣцізналітѣцілорѣ ꙗн Австріа — нѣмаі ꙗн центрѣлѣ монархіеі, прін ꙗн целептѣ ші амесуратѣ конлукраре а тутурорѣ нѣціунілорѣ интересате, съв кондучереа гѣверніѣлѣ централе — се пότε ефѣптѣі. ꙗн мѣна чертелор класе, аѣ нѣціуні — ачеастѣ деслегаре ші регуларе нѣ се пότε ꙗнкреде; анѣме мацарісмѣлѣ нѣ пότε фі нічї каліфікатѣ, нічї кѣматѣ, спре а і се ꙗнкреде лѣ ꙗнтересѣлѣ нѣцізнале алѣ челорѣлалте попорѣ де съв корона Унгаріеі.

Ачестѣ пронунціатѣ — е кіарѣ, къ се редѣче ла програмѣ сенаторілорѣ імперіалї мацарї, деспре кареле се штїѣ, кумкъ ацінтеште ла о ре'нпреунаре а тутурорѣ церілорѣ, че се цінеаѣ де корона унѣреаскъ, ꙗнтр'о індівідуалїтате політекъ, аѣтономъ, сѣѣ — зикъндѣ-ї пе нѣме, ꙗнтр'о цѣрѣ де сіне стѣтѣторе, кум а маі фостѣ пѣнѣ ла 1849, кареа адїкъ тревеле сале інтерне тоте, дечї анѣме ші каѣселе лімбелорѣ ші нѣцізналітѣцілорѣ, еа сінгурѣ съ ші-ле ордіне ші ꙗмпаче. —

Бѣрваціі денерѣчїуней пресенці, карїі ші ку окїі сеі възурѣ, кам кум с'аѣ dedатѣ а фі ресептате каѣселе носте нѣціуналї де фраціі мацарї, анѣме де арістокраціа лорѣ чеа сѣмѣцѣ

ші нумерось, — ші азї, ка маї 'наїнте прекумпъніторє, — атътѣ ꙗн діетеле дін Пожонѣ ші Песта ші Клужїу, кѣтѣ ші прїн комїтате, — дѣншії 'ші факѣ ꙗнаїнте калкулл, кам че резултате с'ар путє аштепта ꙗн прївїнца ачєста дела грація верї фрѣцїетатеа лорѣ чеа модернѣ.

Апої нічі аша де славі ла фіре ші еспе ріїнцѣ кредѣ къ ворѣ фї ромънїї, ка съ аштепте, кумкъ ꙗн ꙗмпрежурѣріле соціалї ші політече кустѣторє, карї нічі се потѣ нега, нічі де о датѣ скїмба, — кѣндѣ адїкъ пе ла ної, афарѣ де елементулѣ цермънѣ, челѣ ꙗнсѣ ші не'нсемнатѣ, ші ꙗнтїмїдатѣ, нѣмаї маціарїсмулѣ с'а рїдікатѣ ла о прекумпъніторє потенцѣ де културѣ, де зелѣ ші ентусіасмѣ, де ꙗнфлуїнцѣ морале ші матеріале, — о дієтѣ ꙗмпрежунатѣ унгѣреаскѣ съ пѣтѣ лѣа ші консерва алтѣ карактерїу, де кѣтѣ маціарѣ, дешї дѣрѣ ла ꙗнчепутѣ нѣ ескїсївѣ маціарѣ, дарѣ сїгурѣ предомнїторїу маціарѣ; — прїн че ної ромънїї ку бунѣ самѣ, кѣ н'амѣ скѣпа де тїкълѣса роль де пѣнѣ акум, роль де унелте стрѣне; — ної, унѣ понорѣ де треї мїліоне де сѣфлєте, ꙗнтр'о пусѣчѣне цєографїкѣ мїнунатѣ, ку о базе конкрескутѣ ꙗн элементѣ омоценїѣ, вѣртосѣ ші потїнте, ка брацулѣ карпацілорѣ, че черїулѣ не а датѣ де разїмѣ!

ꙗнтр'адєвѣрѣ, орї акум, ꙗн секулулѣ чївїлісѣчѣнеї, ꙗнкѣ съ нѣ фїѣ ажунсѣ тїмпулѣ, ка ромънулѣ, ші елѣ, ка алції, съ скапе де ачєастѣ умїлітѣ роль, съ 'нчєте а фї апєндіче, адѣутѣ-

мънтѣ, петекѣ — ла скопуріле ші ънтереселе алтора?! —

Ромънїи аустриачї дїн тóте пърціле дорескѣ ші претїндѣ о віаць нъцізнале пропрїѣ; — аѣ тотѣ дрептълѣ; — ачестѣ дрептѣ астѣзї ну лі се маї траце ла ъндої-лѣ: ма н'о потѣ къштїга ачестѣ віаць, ші де ар къштїга-о прїн грація кѣва, н'о потѣ консерва ші десволта алт-фелѣ, декѣтѣ прїн „унїреа ші консоїдареа тѣтѣрорѣ потерїлорѣ сале ън сіне, пентрѣ сіне, спре унѣ скопѣ тѣтѣрорѣ комунѣ“; — апої ачестѣ ънтрѣунїре ші комунѣ дрепчѣне а пѣтерїлорѣ — пънѣ атунчї ну е куцетавере, пънѣ къндѣ о парте а лорѣ гравїтѣзѣ спре Песта, (— фїреште ън ънтересѣ маціарѣ, къчї алтѣлѣ аколо ну се кѣнбште, — чїне ну крѣде, дѣкъ-се ші вадѣ!) — алта спре Темїшóра, (фїреште ън ънтересѣл немцілор ші сервілор, къчї — къѣтацї бїне, ші вѣ вецї конвїнце, къ нъцізналїтате ромънѣ аколо ну се афлѣ,) — а треїа спре Лїовїа, (сѣ вѣ маї спунѣ, ън алѣ кѣї ънтересѣ?) — а патра спре Сївїїѣ, мъне поїмъне пóте спре Кѣлѣшїѣ сѣѣ кїарѣ ші спре Песта, — пентрѣ ної тотѣ атѣта!

Се маї афлѣ сѣѣшїѣтурѣ неферїчїтѣ шї нефїреаскѣ, ка ачестѣ?! —

Маціарїи шї-аѣ пѣсѣ тóте потерїле, ка сѣ скóтѣ ла кале режмпрежнареа тѣтѣрор церїлораша зїсе „унгѣрештї“; — шї пентрѣ че ворѣ еї ачестѣ?

Унѣ скопу прімарїѹ шї прїнчїпале е, ка тóте пѣртїчелеле сале націоналі съ ле адуне лнтр'унѣ чентру, ка тóте потерїле съ шї ле пóтъ лмпреуна спре асемїне тендїнцѹ шї лукраре.

Алтѣ скопѣ ну маї пуцїнѣ моментосѣ шї есенциале е, ка прїн элементеле лорѣ реунїте лнтр'унѣ чентру — претотїнде прекумпѣнїндѣ, съшї маї асимїле шї дїн элементеле местекате стрїне прекѹтѣ ворѣ потé де мулте, — спре тóтъ лнтѣмплареа лнсѣ съ шї-ле факѣ не ачесте тóте скопурїлорѣ сале нѣцїуналі сервїтóре.

Ва съ зїкѣ, еї не тотѣ пѣмѣнтѹлѣ че-лѣ претїндѣ ка унгѹрескѣ, ацїнтескѣ а фї сїнгѹрїї фѣпторї аї вїѣцеї пѹблїче, сїнгѹрїї фѣпторї аї гѹвернїулуї, сїнгѹрїї фѣпторї аї їсторїеї шї сїнгѹрїї портѣторї аї глорїеї еї; — адїкѣ лнтереселе маї лналте умане, лнтереселе моралї шї спїрїтуалї — еї тóте ворѣ ка съ ле абсóрѹѣ, акум шї пѹрѹреа! —

Еї лнтереселорѣ алторѣ попорé опунѣ унѣ че, че ле плаче а нумї дрептѹл сеѣ їсторїкѣ; шї тотѣ ку ачестѣ претїнсѣ дрептѣ — ворѣ съ амѣцеаскѣ шї не бѣрѹвацїї де статѣ, шї съ амецеаскѣ шї опїнїунеа пѹблїкѣ.

Еї провóкѣ ла їсторїѣ, кѣчї о цїнѹ не ачеа-ста де аргѹментѣ бунѣ, де мотивѣ дечїсївѣ пен-тру скопурїле че ворѣ а ажунѣе; — дар ачеле пацїне дїн їсторїѣ, не карї се афлѣ констататѣ репецїта лорѣ кѣдере, шї тїкѣлóса лорѣ склѣвїѣ

секуларіъ, прекъм ши ачеле, че демустръ ънсем-
нателе нѳстре меріте пентру патріа комунъ, —
ачеле дін адінсѳ ле треку ку ведереа. —

Історіа пентру лумеа комунъ се зіче а фі
мартура тімпілорѳ; пентру ної ромъніі ачееа е
— мартура нѳказурілорѳ не'нчетате, мартура
траїлуї ностру, луптелорѳ ши сѳферінцелорѳ нѳ-
стре пентру алціі, де сѳте де анї тотѳ пентру
алціі! — Дар' кредѳ къ разеле сѳрелуї чівілісь-
чїунеї ворѳ стрѳвате еле одатъ ши пънъ 'н іні-
ма кончетъценілорѳ де алте лімбе, ши пънъ ън
капетеле къртурарілорѳ ши ън колівуцеле сѳр-
манілорѳ ромъніі! —

Тотѳ омулѳ сѳ ажунгъ атъта, кътѳ і-е
прецѳлѳ пропріѳ; ачеаста е есінца агалітатеї
ънаінтеа лецілорѳ. Тотѳ нѳцізнеа сѳ кѳмпънѳскъ
атъта, кътѳ і е валѳреа пропріѳ, — сѳ стрѳлу-
чѳскъ, прекътѳ і е лѳчїлѳ пропріѳ; ачеста тре-
вѳе сѳ фіѳ ънцелесѳлѳ егалітатеї де дрептѳ
алѳ семънциелорѳ. Ачесте сѳнт прінціпіе, адевѳ-
рѳрї, ън контра кърорѳ астѳзі — нѳмаї фѳрїі ши
хоціі потѳ реклама! —

Секѳліі ънтѳнерекѳлуї аѳ канонісатѳ де
фѳрїі ши хоці нѳмаї пе чеї че се 'навѳцеаѳ ку ва-
ніі, верї лѳкрѳрїле де прецѳ де ванї але алтора:
астѳзі мінтеа не спѳне, ши есперїінца не аратъ,
къ чеї маї кѳмпліці хоці сѳнт, чеї че рѳпескѳ
ші'ші ънсѳшескѳ — валѳреа, демнітатеа нѳстрѳ,
мерітеле нѳстре, — лівертатеа конштїінцеї, дреп-

тулѣ ши посіверітатеа десволтѣреї нѳстрє моралї ши нѣцізналі!

Дечї ромѣнулѣ съ фїѣ ши съ ремѣнѣ ромѣнѣ, ромѣнѣ претѣтїнде, ынде се афлѣ пе пѣмѣнтулѣ стревунѣ, — ромѣнѣ акасѣ, ла ватра сеа, ромѣнѣ ꙗн вісерїкѣ ши ꙗн шкѳлѣ, ромѣнѣ ꙗнаїнтеа леѣей ши аѣторїтѣцілор ши стѣпѣнїреї, ромѣнѣ ꙗн арматѣ ши ꙗн канчелѣрїѣ, ромѣнѣ ꙗн статѣ ши ꙗн їсторїѣ, — де жосѣ пѣнѣ сусѣ ромѣнѣ, — ка ромѣнѣ, кѣратѣ ромѣнѣ гравітѣндѣ спре чентрул ꙗмпѣръціей, — ка ромѣнѣ фѣкѣндѣ мерїте пентру патрїѣ — ка лѣгѣнѣлѣ, пентрѣ тронѣ — ка скѣтулѣ аѣтономїе сале нѣцізналі! —

✕ Маїестатеа Са, преа'нѣлцатулѣ монархѣ а прокїматѣ де пе тронѣ егалїтатеа де дрептѣ пентру тѳте семѣнціеле їмперїулї; — віне, дар че егалїтате ар фї аѣейа, кѣндѣ маѣїарулѣ, лешулѣ, нѣмцѣлѣ, сасѣлѣ ши серѣулѣ ар ста деадрептѣлѣ съ тронѣ, еар ромѣнулѣ — съ трѣншії ши прїн трѣншії съ тронѣ, аша дарѣ ꙗн ꙗндоїтѣ депендїнцѣ, ши съ трѣншії ши съ тронѣ, авѣндѣ а серві ла дої домнї! ?

Сїтѣѣчзнеа нѳстрѣ пресїнте ної о шїтїмѣ ши семцімѣ; пентрѣ чеї че нѣ о кѣноскѣ — адаѣгѣ ачї знѣ дїскѣрсѣ, че ꙗн зілеле декѣрѣндѣ трекѣте, ла окасїѣзнеа ꙗнаѣгѣрѣреї дрѣмѣлї де ферѣ спре Баварїа авѣрѣмѣ кѣ знѣ ѳсне ваварезѣ:

„Бїне. домнїї меї“, зісѣ нѣмцѣлѣ, „въ аѣдѣ

ворвѣндѣ, ва кѣте одатѣ чѣтескѣ шѣ прѣн вре-о газетѣ деспре ромѣнѣи Аѣстрѣеѣ, деспре карѣи 'мѣ спѣнецѣ, кѣ нѣмерѣ ка ла треѣ мѣлѣоне де сѣфлете, шѣ кѣ ън пѣрцѣле векеѣ Дачѣе локѣескѣ ъндесацѣ, шѣ кѣ'шѣ аѣ лѣмба шѣ нацѣоналѣтатеа са пропрѣѣ десволтатѣ; — еѣ вѣне, 3 мѣлѣоне де сѣфлете нѣ е знѣ че мѣкѣ, нѣ е глѣзмѣ, ачѣста о штѣѣ дела ноѣ де акасѣ; треѣ мѣлѣоне де сѣфлете нѣ се потѣ ескамота шѣ аскѣнде прѣн мѣѣестрѣе мацѣче; — еѣ вѣне, знѣде вѣ сѣнт шѣкѣлеле шѣ ѣнстѣтѣтеле маѣ ъналте де кѣлтѣрѣ, академѣеле шѣ знѣверсѣтѣцѣле, сочѣетѣцѣле ерѣдѣте, ш. а. ш. а.? — знѣде вѣ сѣнт капѣи нацѣоналѣ шѣ вѣсерѣчештѣ? — знѣде вѣ сѣнт рецѣментеле шѣ денерарѣи?? — — Не кѣтаре епѣскопѣ шѣ метрополѣтѣ, че мѣ нѣмѣцѣ, ън Статѣстѣкѣ-лѣ афлѣ ънсемнатѣ ка греко-католѣкѣ, ресептѣве греко-незнѣтѣ, пе кѣндѣ тѣтѣ лѣмеа штѣѣ, кѣ ън Карловѣцѣ шѣде патрѣархѣлѣ сервѣлорѣ, шѣ ънтре мѣлѣцѣмеа де рецѣменте аѣстрѣаче — нѣмаѣ знѣ знѣкѣ фѣгѣрѣзѣ де ромѣнѣ; — зѣчецѣ, кѣ ън армата Аѣстрѣеѣ се афлѣ ка ла 40 мѣ ромѣнѣ, — вѣне, ън лѣпта дѣн Італѣа де анѣ, ромѣнѣи знѣде сеаѣ дѣстѣнсѣ? Амѣ чѣтѣтѣ мѣнзнѣ де вѣрѣрѣ деспре знѣгѣрѣ, тѣролезѣ, чехѣ ш. а. Дар деспре ромѣнѣ — нѣчѣ о ворѣвѣ. — Дар вѣрѣвацѣ де статѣ шѣ пѣвлѣчѣстѣ — пѣте нѣ авецѣ? — Вѣне, азѣ попѣреле фѣрѣ атарѣ нечесарѣи фѣпторѣ, вѣацѣ полѣтекѣ, есѣстенцѣ нѣцѣзнале — пентрѣ лѣме шѣ ѣсторѣѣ нѣ потѣ сѣ аѣвѣ!“ — — апоѣ сѣтѣвѣ-

чънеа, кареа попорѣл маѣарѣ дѣн темейхлѣ претѣнсхлѣ сеѣ дрептѣ историкѣ азѣ не-ар пѣте-о да омхлѣ кѣ есперѣицѣ, кѣ мѣнте шѣ кѣ ѣнимѣ лнтрегѣ, н'о пѣте аштепта, декѣтѣ — шѣ маѣ мѣшеа, шѣ маѣ прекарѣ! Шѣ пентрѣ ачееа кѣтѣ съ дѣмѣ тѣтѣ дрептатеа — атѣтѣ памфлетхлѣ нострѣ де фацѣ, кѣтѣ шѣ Дсале Длѣ сенаторе ѣмперѣарѣ де Мочонѣ, — дѣкъ дѣнсухлѣ лн сепаратѣсмхлѣ маѣарѣ нѣ пѣте афла нѣчѣ о гаранѣцѣ пентрѣ лнтереселе нѣстрѣ нѣчѣуналѣ.

Верѣчѣне ар креде, кѣ вѣрѣвацѣ ромѣнѣ кондѣкѣторѣ — дѣн фѣре шѣ прѣнѣипѣшѣ сѣнт преокѣпацѣ лн контра тендѣнцелорѣ маѣiare, серѣе ш. а., — с'ар лншела деплѣнѣ; кѣчѣ дѣн контрѣ, еѣ, ка ромѣнѣ песте тотѣ, сѣнт асторѣ попорѣ кѣ тѣтѣ сѣнѣчера фрѣцѣѣ плекацѣ, шѣ — шѣ пѣнѣ акѣм де репечѣте орѣ аѣ лнчеркатѣ кѣ корѣфеѣ лорѣ хнѣ фелѣ де компромѣсѣ фрѣцескѣ, ка де есемплѣ, де кѣрѣндѣ; кѣ Сѣнѣцѣа Са патрѣарххлѣ Раѣачѣч, — дар лндешертѣ, кѣчѣ — кѣтѣ а де-венѣтѣ ворѣва ла егалѣтатеа нѣстрѣ наѣонале шѣ ла гаранѣцеле речерѣте спре ачѣста, фрѣацѣ нострѣ се лѣсарѣ де ноѣ, шѣ се апѣкарѣ де лнкѣпѣтхлѣ сеѣ дрептѣ историкѣ, де мѣчезѣтеле лорѣ прѣвѣлѣцѣе! — Шѣ пентрѣ ачѣѣа, кѣртѣчѣка нѣстрѣ шѣ програмхлѣ сенаторѣхлѣ ѣмперѣале де Мочонѣ — о спѣне лѣмѣрѣтѣ, кѣ деслегареа лнтрѣвѣъчнлорѣ наѣоналѣ нѣмаѣ прѣн колептѣва конлѣкраре а тѣтѣрорѣ наѣѣнлорѣ австрѣаче, лнтрѣхнѣ органѣ лнфѣѣнцѣндѣ амесѣратѣ лѣнсеѣ,

Ан централъ имперіалъ — се по́те ефъитъи ши гаранці; — еар дакъ е ворва де аѣтономіе, дакъ тѣмпалъ ка ачѣсте спре рѣзімарѣа тронъ-лѣ ар фаче де лѣпсъ, атѣнчѣ — кіаръ ачеастъ лѣпсъ комѣнъ ши спѣрѣтлѣ тѣмпалѣ, н'ар пѣтѣ рекоменда, нѣчѣ сѣферѣ алтфелѣх де аѣтономіе декътѣ — нѣчѣзналѣ, адѣкъ а челоръ рекъноскъ-те зече нѣціѣнѣ дѣн Аѣстріа, — кѣ атѣтѣ маѣ вѣртосѣ, кѣчѣ астѣзѣ Антереслѣ чѣвѣлісѣчѣнеѣ, кареле стрѣжнсѣ лѣатѣ е ідѣнтѣкѣ кѣ алъ нѣціѣ-налѣтѣцілоръ, тѣте алте Антересе авсѣрѣе, — апоѣ нѣціѣнѣле Антересате, ши анѣме челе маѣ асѣпрѣте, афаръ де солідарѣтатеа тѣтѣроръ колѣптѣвъ — нѣмаѣ, ши нѣмаѣ Антр'о пропрѣѣ нѣ-ціѣнале аѣтономѣ 'ши потѣ афла кѣвенѣта ши дорѣта секѣрѣтате ши просперѣтате. Cluj

Ачестѣ пронѣнчѣатѣ, дѣпъ кѣм тотѣ інсѣл χ vede, се редѣче ла пѣнтлѣ прѣнчѣпале, амѣ пѣтѣ зѣче — ла есенца нѣмерѣселоръ нѣостре пѣ-тѣчѣнѣ кѣтръ тронъ, дѣн анѣѣ 1848, 1849 ши 1850, ши семналѣсѣзъ евентѣарѣа реапѣкаре ши контѣнѣкаре а фѣрлѣѣ нострѣ полѣтекѣ-націонале де атѣнчѣ!

Амѣ спѣсѣ ла Анченѣтѣ, кѣ кѣртѣчѣка нѣострѣ с'а пѣсѣ пе сѣтѣчѣчѣнеа тѣмпалѣ, ла ка-реа ведемѣ аѣептѣндѣ-се ши корѣфеѣѣ нострѣ; пен-трѣкъ аша чере Анцелѣпчѣнеа практѣкъ: дѣчѣ — сѣ фѣмѣ конвѣншѣ, кѣ пропѣшѣндѣ тѣмпалѣ, дѣпъ кѣм е спѣранцъ кѣ ва пропѣшѣ, — нѣчѣ вѣрѣваціѣ нострѣ де фрѣнте нѣ воръ ремѣнѣ

Андърентъ; дар е не'нкънжъратъ де липсъ, ка
 ші ної тоці, къ попорълъ Антрегъ, съ нъ-і пер-
 демъ дін ведере ші съ фімъ гата а ле хрма; нъ
 Анцелегъ — къ стрепътъ ші фанфаронаде, дар
 къ нъ зелъ Антенсівъ, къ о воїъ пронъчіатъ, къ
 насъ — детермінатъ, — алтмінтреа, дъпъ зіса
 ромънълі: „тъкъндъ ші фъкъндъ!“

Къ ачесте овсервъчъні амъ афлатъ де
 липсъ а петрече врошъріка ностръ асъпра лім-
 белоръ ші націоналітъцілоръ Ан Австріа.

V. B.

П Р І В І Р І

I.

Дін пѣнтѣл де ведере филозофѣкѣ мо-
дернѣ.

Фіѣваре тѣмпѣ 'ші аре ценѣл сеѣ, че-
пѣне ценерѣчѣнѣле ѣн мѣшкаре, шѣ кѣ о фѣрцѣ,
кѣреї нѣ е де аї контрѣста, ле репезеште спре
о дрепчѣне, спре ѡрешѣ-каре цѣнтѣ морале. Кѣ
кѣтѣ ачеастѣ дрепчѣне е маї зманѣ, кѣ кѣтѣ
ачеастѣ цѣнтѣ е маї потрѣвѣтѣ кѣ мѣнтеа, — кѣ
атѣтѣ ценерѣчѣнѣле сѣнтѣ маї новѣлї, кѣ атѣтѣ
еле окѣпѣ о трѣптѣ маї 'налѣтѣ ѣн Історїа лѣмеї;
кѣчї „Історїа лѣмеї е трѣвѣналѣл, адѣкѣ жѣдецѣл
лѣмеї“*), кареле кѣ кѣмпѣнѣ недѣмерѣтѣ месѣрѣ
ші адевереште прецѣл тѣмпѣрѣлор шѣ алѣ ѡме-
нѣлор.

*) „Die Weltgeschichte ist das Weltgericht.“ Resignation
von Schiller.

Тімпѣл де азі — прекѣм ведемѣ скрісѣ пе вандіера домніторімор ші попоборелор, прекѣм ливѣцації не спѣхнѣ лн скріптеле сале, прекѣм прін пѣвлічістікѣ се респѣндеште пѣнѣ ші ла пласеле челе маї де жосу але попорѣлѣ ші пѣнѣ 'н челе маї лндепѣрїтате пѣрці але лѣмеї, ва прекѣм кіарѣ ші лн вісерїче ні-се предїкѣ, — тімпѣл нострѣ де азі се плеакѣ спре чївілісѣчїзне, спре чївілісѣчїзнеа чеа комѣнѣ, прін лнцелеапта десволтаре ші кѣлтѣрѣ а попорѣлѣ песте тотѣ, лн контрастѣ кѣ ачеїа а знор класе дїн трѣнсѣл, кѣм се фѣчѣ еа лн секѣлїї трекації.

Чївілісѣчїзнеа комѣнѣ дечї е devіca секѣлїї нострѣ, ші лндеосевї ші прокіѣмата прїнчїпале мїсізне а гѣверніѣлї аѣстріакѣ; ші еа е, дѣпѣ кѣм астѣзї тóтѣ лѣмеа о прїчепе, чеа маї новїлѣ дрепчїзне а ценїѣлї оменескѣ, — ші тотѣ контрарїѣл еї е тотѣ-de-odatѣ дѣшманѣ алѣ тімпѣлї, алѣ ѣманїтатеї, алѣ мїнтеї; ші — орї-чїне кѣтеазѣ а-ї-се пѣне лн кале, ка сѣ-ї лн-педече кѣрсѣл, ачела—фїѣкѣтѣ ва фї елѣ de mare, сфѣрѣматѣ ва фї de лнфрїкошатѣл еї торїнте, ші ка ѣнѣ паїѣ ва перї лн ѣнделе еї! пентрѣкѣ тóтѣ потѣреа, че лѣкрѣ 'н контра спїрїтѣлї тімпѣлї, заче пе темеїѣ гѣѣносѣ *).

*) „Das große Gesetz der Natur — — — wonach die Idee stärker ist, als die äußere Gewalt und wonach — — — — jede Macht, welche dem Geiste der Zeit widerstrebt,

Дъпъ към е штіѣтъ ші реконоскотъ, ла чі-
вілісѣчіѣнеа комънѣ дѣче нѣмаї знѣ знікѣ дрѣмѣ,
еа се пѣте ажѣнѣе нѣмаї прін знѣ знікѣ мез-
локѣ: дрѣмѣла е — кѣлтѣра, мезѣлокѣла спре
ачеаста е — лѣнвѣцетѣра, лѣнвѣцетѣра чеа віѣ,
адікѣ чеа теоретікѣ ші праптікѣ лѣнтрѣніѣтъ.
Фѣрѣ астфелѣ de лѣнвѣцетѣрѣ нѣ е кѣцетавере
кѣлтѣрѣ, нѣ е кѣцетавере десволтѣчіѣне сѣфле-
теаскѣ, ашіа-дарѣ — чівілісѣчіѣне.

Дечі дарѣ — тотѣ омѣла, тотѣ попорѣла,
тотѣ гѣверніѣла, кареле лѣнтр' адеверѣ
дорѣште ші ацінтеште чівілісѣчіѣнеа,
елѣ казѣтъ сѣ алеагѣ, сѣ апѣче, сѣ де-
свѣлте кореспѣнзеторіѣла мезѣлокѣ,
адікѣ лѣнвѣцетѣра. Чіне е контраріѣ аче-
стѣї мезѣлокѣ, ачела скопѣлѣї, чівілісѣ-
чіѣнеї — пѣнѣ-ї лѣмеа нѣ пѣте фі амікѣ,
ма de-ар тотѣ зіче ші ар жѣра ачеаста!

Лѣнвѣцетѣра, дакѣ е ка фармекѣла еї, поте-
реа еї мацікѣ сѣ аївѣ споріѣ ші ефептѣ, казѣтъ
сѣсе лѣнпѣртѣшеаскѣ — аша попѣрелор каші
індівізілор лѣн алор пропріѣ, жнцеласѣ лѣмѣвѣ,
адікѣ лѣн лѣмба матернѣ. *) Ачеаста нѣ-о спѣ-
не ші лѣнсаші мінтеа, дарѣ нѣ-о адевереште ші

auf höherem Grunde ruht, ja durch ihr Widerstreben ih-
ren Fall beschleunigt.“ Kottke, Allg. Weltgeschichte 3.
B. §. 3.

*) „Minden nemzet kebelében csak önnön nyelvén ter-
jedhet a cultura“ (кѣлтѣра ла нѣціѣнї нѣ се

Лнмїта есперїиць. Ніче кждѣ с'а кълтїватѣ вре-хнѣ попорѣ, орї іndїvїdѣ Лнтрѣ о лїмвѣ, пре кареа елѣ н'о прїчепе. Шї deакѣ adesea ла іndїvїзі кълтѣра маї Лналтѣ се мезлочеште Лн лїм-ве стрїне, ачі требѣе съ штїм, кѣ Лнвѣцетѣра прїмарїѣ, орї аша-нѣмїтѣ елементарїѣ, шї Лн асте касѣрї тотѣ-de-зна а кълтатѣ съ се факѣ Лн пропрїа лїмвѣ а Лнвѣцечеїлор, маї-de-парте съ нѣ пердемѣ дїн vedere, кѣшї кїарѣ спре а кон-тїнѣа кѣ чїнева маї 'налта кълтѣрѣ Лнтр'о лїмвѣ стрїнѣ, сѣнтѣ делїпсѣ спесе шї остенеле енор-ме, кѣм ка ачестеа пентрѣ попорѣ 'нтрѣце пѣнѣ-ї лѣмеа нѣ вор ажнѣе. Іарѣ deакѣ пе хнї поцїні делокѣ дела Лнчепѣтѣ ї vedemѣ крескѣндѣ-ї шї кълтївѣндѣ-ї Лнтр'о лїмвѣ стрїнѣ, кѣ тоталеа делѣтѣраре а лїмвеї лор мѣментї орї нѣцїзнаї, — ачесте касѣрї сѣнтѣ нѣмаї есчепчїзнї, шї еле нѣ потѣ, декѣтѣ съ не Лнтѣреаскѣ регѣла, фїїндѣ астфѣлѣ de кълтѣрѣ есчепчїзнале фѣрте греа, шї непотѣндѣ-се еа фаче, декѣтѣ нѣмаї прїн о нефїреаскѣ їсоларе, адїкѣ прїн сепарареа ачелѣ de кълтїватѣ декѣтрѣ пропрїѣл сеѣ елементѣ, шї Лнкѣнѣѣрареа лї кѣ ачелѣ стрїнѣ; хнѣ методѣ, каре прѣкѣгреѣ ла пѣцїнї іndїvїзі, dar

пѣте респѣндї, декѣтѣ прїн пропрїа лор лїмвѣ) — ачестеа с'а реконосѣтѣ кїар de татѣлѣ кълтѣреї мацїаре, реномїтѣл Сте-фанѣ Horváth ЛнКѣленчїзнїле лї лїтерарїе (Tudományos gyűjtemény).

ла поборе Антреї — нічекндѣ нѣ се ва поте
реаліса; кѣчї тенденціоса мѣіестрїѣ, де а ісолá
о попорѣчїзне Антреагѣ, а фаче-о сѣ-ші хїте
пропрїа сеа лїмѣѣ націѣнале шї алта стрѣінѣ сѣ
Анвеце, Анкѣ нѣ с'а афлатѣ шї нічі кѣ се ва
афла кѣндѣва, Анволвѣндѣ еаѣнѣ хтопїкѣ атакѣ
Анконтра натѣреї, Анконтра Анцелепчїзне
дѣзмнезеештї!

Дечї дарѣ Анвѣцетѣра, кѣлтѣра по-
пóрелор нѣ се пóте фаче, декѣтѣ Ан лїм-
ва лор пропрїѣ нѣціѣнале: шї чїне чїві-
лісѣчїзнеа попóрелор Антр'адеверѣ о до-
реште шї серїосѣ о ацінтѣ, ачела каѣтѣ
сѣ пермітѣ шї сѣ пѣртїнеаскѣ мезѣло-
кѣл Анвѣцетѣреї Ан лїмба націѣнале.
Кѣї ачестѣ мезѣлокѣ нѣ-ї плаче, ачелѣїа
нѣ плаче нічі кѣлтѣра, нічі лѣмінареа, нічі
чївісареа попорѣлѣї, ачела е дѣшманѣ
челор маї 'налте модерне хманїтарї інте-
ресе але попóрелор, шї але лѣмеї! —

Ка попореле Ан лїмба лор нѣціѣнале сѣ се
пóтѣ кѣлтїва шї кондѣче ла чївілісѣчїзне, е не'н-
кунжуратѣ де лїпсѣ, ка лїмба лор сѣ фїѣ калї-
фікатѣ спре ачеаста, адїкѣ сѣ фїѣ граматїчеште
регѣлатѣ шї праптїчеште амесѣратѣ речерїнцелор
тїмнѣлѣї десволтатѣ. Ансѣ — дѣпѣ-кун
не спѣне шї мїнтеа, шї не аратѣ шї есперїенца,
ачеастѣ калїфікѣчїзне нічі ла о лїмѣѣ се пóте
афла, деакѣ еї ї лїпсеште снаціѣл дѣпѣ фїреа еї
речерѣтѣ спре десволтареа еї, кѣ нечесарїеле кон-

diциѣни de култѣрѣ, адикѣ унѣ локу амесурату de депрѣндере, о сферѣ de аптѣвѣтате, че съ ко-прѣндѣ челѣпоцину комуна вѣацѣ а попорѣлуѣ, unde ea съ се вѣкѣре de лѣбертатеа мѣшкѣреѣ шѣ лѣкрѣреѣ, прекум шѣ de чева ажѣторѣу, чева фавѣре дѣн партеа статѣлуѣ.

Нѣчѣ о лѣмбѣ лн лѣме с'а редѣкату кѣндѣва да вре-о култѣрѣ маѣ лнсемнатѣ — фѣрѣ лнвѣцацѣ, карѣѣ лн ea съ фѣвѣ скрѣѣтѣ шѣ лнвѣцатѣ, — фѣрѣ аѣторѣтѣцѣ шѣ дрегѣторѣѣ, карѣѣ лн ea съ сѣсѣцѣнѣ лецѣле, съ комуниче ку попорѣл, съ факѣ дрептатеа, — фѣрѣ вѣсерѣче, unde рогѣчѣу-нѣле кѣтрѣ дѣмнезех шѣ лнвѣцетѣрѣле кѣтрѣ крѣдѣнчѣшѣ лн ea съ се депрѣндѣ, — лнфѣне фѣрѣ чевашѣ пѣртѣнѣре дѣн партеа гѣвернѣлуѣ, орѣ скѣтѣре прѣн лецѣ. Лѣмба попорѣлор, да карѣ ачесте лѣкрѣрѣѣ, орѣ шѣ нѣмаѣ унеле дѣн еле се факѣ лн алтѣ, стрѣнѣ лѣмбѣ, ремѣне крѣдѣ шѣ некѣлтѣ, сѣу се десвѣлтѣ нѣмаѣ лнтр'о парте, апоѣ ку лѣмба тотѣу-анѣа шѣ — попорѣл; кѣчѣ лѣмба е тѣпул, ѣрѣшѣ-кум фѣтографѣа спѣрѣтуале а попорѣлуѣ. De есемплѣ авем'наѣнте-не Унгарѣа пѣнѣ кам наѣнте de 30 de анѣ, шѣ Тѣрѣчѣа лнкѣ пѣнѣ астѣзѣ: Унгарѣа, пѣнтрѣкѣ'н ea ка лѣмбѣ de култѣрѣ, de канчеларѣѣ шѣ вѣсерѣкѣ маѣ прѣсте тотѣ се фѣлосеа чеа латѣнѣ, пре кареа попорѣл дефѣлу н'о прѣченѣ; ѣар Тѣрѣчѣа, пѣнтрѣкѣ аѣоло лн челе офѣцѣалѣ лнкѣ шѣ азѣ се лнтревѣунцеазѣ лѣмба араѣкѣ, ѣчѣ-колѣ шѣ тѣрѣчаскѣ, ѣар лн вѣсерѣчеле слаѣлор шѣ маchedo-ромѣнѣлор — чеа

гречеаскъ, лимбе, попорелор прѣпѣцинѣ, сѣх нѣчи кѣтѣ прѣчепѣте. — Лисашѣ лимба цѣрманѣ — реформѣчѣнеѣ аре а мѣлцеми прѣнчѣпалеле Лмпѣлсѣ спре кѣлтѣрѣ.

Дѣн ачесте зѣсе се прѣчепе ка зѣнѣ лѣкрѣ фѣрескѣ, кѣ караптерѣлѣ шѣ градѣл де кѣлтѣрѣ алѣ лимбеѣ — де комѣнѣ кореспѣнде кѣ караптерѣлѣ шѣ градѣл де кѣлтѣрѣ алѣ попорѣлѣ. Лимба хѣнезѣ е атѣтѣ де цеапѣнѣ шѣ аморцѣтѣ, сѣх стѣцѣзнарѣѣ, кашѣ Лисѣшѣ попорѣл хѣнезѣ; — лимба франчезѣ е атѣтѣ де зѣшѣорѣ шѣ плѣкѣтѣ, кашѣ Лисѣшѣ франчезѣл; чеа немцеаскъ е атѣтѣ де адѣнкѣ шѣ серѣосѣ, де о фѣре атѣтѣ де космополѣтѣ, кашѣ попорѣл немцескъ.

Сѣз сѣре нѣ веѣ а фла попорѣ кѣлтѣ кѣ лимбѣ некѣлтѣ; Лисѣ ведем кѣте-о-датѣ лимбе кѣлте ла попорѣ маѣ поцѣнѣ кѣлте, дар Лн асте касѣрѣ, деакѣ вом кѣтѣта вѣне, афлѣмѣ, кѣ ачесте попорѣ а фостѣ кѣндѣва кѣлте, Лисѣ дѣпѣ ачеѣа девенѣрѣ а зѣчѣ мѣлцѣ анѣ сѣз апѣсарѣ стрѣнѣ, прѣн карѣ еле алѣнекарѣ Лн нештѣѣнцѣ, Лн сѣрѣчѣѣ морале, прѣкѣндѣ тесаѣрѣл лимбеѣ лор чеѣ скѣсе дѣн кѣрсѣ, Лнкѣ шѣ акѣм лѣченѣте кѣ лѣчѣл сѣх антѣкѣ!

Дечѣ дарѣ ка кѣлтѣра шѣ чѣвѣлѣсѣчѣнеа попорѣелор сѣ фѣѣ кѣ потѣнцѣ, — кѣлтѣра шѣ десволтарѣа лимбеѣ лор се чере неапѣратѣ; апоѣ ка кѣлтѣра шѣ десволтарѣа лимбеѣ лор сѣ фѣѣ кѣ потѣнцѣ, е не'нкѣнѣжѣравѣре, е о кондѣцѣѣне sine qua

поп — кѣм иі зиче латинѣл, ка лнтревѣин-
 цареа лор — челѣ пѣцинѣ лн вѣаца ко-
 мѣнѣ, адикѣ лн фаміліѣ ші комѣнитате,
 лн шкѣлѣ ші вѣсерикѣ, лн комѣникѣчѣзне
 кѣ стѣпѣнѣреа ші пела жѣдекѣтсеріе —
 сѣ фѣѣ немѣрѣинѣтѣ. — Дечѣ дарѣ, чѣне лѣмі-
 нареа попорѣлѣі, чѣвѣлісѣчѣзнеа комѣнѣ лнтр'а-
 деверѣ о дореште ші о аѣнтеште, ачела каѣтѣ
 сѣ дѣ попорѣлѣі потѣнца дѣ а-шѣ кѣлтѣва лѣм-
 ва, каѣтѣ спре скопѣл ачеста сѣ пермѣтѣ лѣмѣі
 попорѣлѣі немѣрѣинѣтѣ локѣ de deprindere —
 лн фаміліѣ ші комѣнѣ, лн вѣсерикѣ ші шкѣлѣ ші
 канчеларѣі. Чѣне лѣмба попорѣлѣі дѣн ачесте
 черкѣрѣі о скѣте, орѣ врѣ а-о скѣте, сѣѣ врѣ а-і
 скѣртѣ, а-і мѣрѣинѣі, а-і лнгѣстѣцѣі лнтрѣ чевашѣ
 ачесте черкѣрѣі, — ачела лнсашѣі вѣаца попо-
 рѣлѣі—ка ачеста — о скѣртѣ ші мѣрѣи-
 неште! — Чѣне претѣнде, ка попорѣл лн лѣмѣѣ
 стрѣінѣ сѣ се рѣѣе лѣі дѣмнезѣѣ, лн лѣмѣѣ
 стрѣінѣ сѣ аскѣлте предѣчеле, сѣ лнвеѣе лн
 шкѣлѣ, сѣ-шѣ факѣ тревеле кѣ жѣдекѣѣіле ші кѣ
 стѣпѣнѣреа, сѣ конѣскѣ леѣіле ші орѣдѣнѣчѣзнѣле
 гѣвернѣлѣі, — ачела нѣ е амѣкѣ л лѣмінеі ші
 чѣвѣлісѣчѣзнеі, сѣѣ елѣ фѣреа ші кѣіле аче-
 стора нѣ ле конѣште дѣ фелѣ; — знѣл ка ачеста
 — аѣнтеште сѣ ва аѣнтѣі, — кѣлтѣѣра ші лѣ-
 мѣнареа попорѣлѣі, дѣсволтареа ші новѣ-
 літареа вѣѣѣеі попорѣлѣі—нѣ о ва ажѣн-
 ѣе нѣчѣ-кѣндѣѣ; ші попорѣле — еле прѣмѣлѣтѣ сѣ
 се фереаскѣ дѣ атарѣі ѣменѣі, кѣчѣ ачѣіа сѣнт —

врѣндѣ неврѣндѣ — чеі маі кѣмпліці неамічі ай
адевератеі лор демнітъці змане! —

Дін ачесте прівірі се веде прѣ'налта рн-
семнѣтате а лімвелор ші нѣцізналітъцілор рн
Австріа, ші тотѣ еле не аратѣ ші сфера де анти-
вітате, че лімвелор ші нѣцізналітъцілор рн Ав-
стріа ле е абсолѣтѣ деліпсѣ, ші каре казѣ съ
лі-се кончѣдѣ. —

II.

Din pзнтъл de vedere політекъ модернъ.

А кълтивá ші чівіліса попоръл, ва се зікъ лн лнцелесъ стрънсъ — атъта, кътх — а десволтá ші лнълцá віаца попорълáї. Лнтрх ачеастъ десволтаре ші лнълцаре орі новілітаре се кзпрінде чеа маї адевератъ ші маї де фрзнте проблемъ, челх маї сьнтх скопх алх статхлáї, лн еа констъ злтїма кїмаре а стьпнїреї; пентрхкъ лн ачеастъ десвортере ші новілітаре заче челх маї лналтх дестїнх алх ценхлáї оменескъ, лн еа — дхпъ мїнте ші дхпъ морала праптікъ — се кончентръ чїнтесенца, адїкъ тóте ресхлтателе челе маї вхне, челе маї формóсе, челе маї кхрате — але тхтхрор нъзхїнцелор ші остенелелор ші дрептхрїлор оменештї. Секзрїтатеа, де кареа тотх не ворьескъ ворвацїї де статх, дакъ вомх кхмпнїні-о серїосх, се аратъ нхмаї ка хнх мезхлокх не'нххнжхравере спре ачелх мьрецїї скопх.

Статхл, кареле ачестх адеверх нх-лх реконóште, чї алеаргъ дхпъ алте карева скопхрї,

ачела нѣ по́те аштенѣ́ а̀нделѣнѣ́ вѣацѣ́; кѣчи
 знѣла ка ачела, дѣпѣ́ фѣре шѣ́ дѣпѣ́ дрептате,
 нѣ по́те претѣнде́ ѣзвѣреа шѣ́ аліпѣреа по̀побѣлор,
 кареа знѣкъ е пробата есѣнцѣ́ де вѣацѣ́ а статѣ́-
 рѣлор, знѣка формаазѣ́ потѣреа маѣкъ, фарма-
 кѣла а̀нстѣнѣпѣтѣла́ оменескѣ́ де асоѣѣѣѣне; —
 пентрѣкъ по̀побѣле — шѣ́ фѣрѣ́ мѣлтѣ́ кѣлтѣрѣ́
 шѣ́ прѣчепере, — дѣн а̀ндемнѣ́ фѣрескѣ́ пѣрѣсескѣ́
 кѣ́ тѣмнѣ́ла пе ачеѣа, карѣ́ демнѣтатеа лор ѣманѣ́,
 а̀нтереселе оменѣмеѣ́ лор, ле деспреѣѣескѣ́, ле
 калкѣ́ а̀н пѣчѣре. Рома одѣнѣобѣ́рѣ́ сѣгѣрѣ́ кѣ́ ера
 мѣлтѣ́ маѣ́ маре шѣ́ маѣ́ потенте, ка орѣкаре дѣн
 а̀мперѣѣѣеле модерне, шѣ́ тотѣшѣ́ кѣ́тѣ́ де кѣ́-
 рѣндѣ́ ѣрмѣ́ кѣ́дѣнѣа еѣ́, а̀ндатѣ́-че-шѣ́ ѣѣтѣ́' де
 ѣнтереселе по̀побѣлор, поступѣнѣндѣ́-ле шѣ́ са-
 крѣфѣкѣндѣ́-ле кѣ́ ѣшѣрелѣтате скопѣрѣлор пер-
 соналѣ́, еѣоѣстѣѣе! —

Вѣаѣа по̀порѣлѣ́ — деакѣ́ вом лѣа-о дѣпѣ́
 кѣ́м еа а̀нтр'адеверѣ́ е, — констѣ́ а̀н комѣна
 мѣшкаре, атѣнѣѣере шѣ́ лѣкрате а по̀порѣлѣ́ пре-
 сте тотѣ́, ашадарѣ́ еа се мѣрѣѣнѣште а̀н черкѣ-
 рѣле, че ле атѣнсерѣ́м а̀н партеа а̀нтѣ́. Чеѣа-че
 а̀нтрече ачесте черкѣрѣ́, че есѣ́ дѣн еле, ачеѣа се
 по́те нѣмѣ́ вѣаѣа статѣ́лѣ́, вѣаѣа гѣвернѣлѣ́,
 вѣаѣа класелор шѣ́ партѣделор, сѣ́ѣ орѣ-че фелѣ́
 де алѣ́ вѣацѣ́, дар а по̀порѣлѣ́ нѣѣи-де-кѣ́м.

Де аѣѣ деѣѣ ѣрмеазѣ́, кѣ́ вѣаѣа по̀порѣлѣ́
 — а̀н челѣ́ маѣ́ стрѣнѣсѣ́ а̀нѣелесѣ́ лѣатѣ́, е фун-
 дѣментѣ́л, шѣ́ базаа, шѣ́ челѣ́ де кѣ́петенѣ́ еле-
 мѣнтѣ́ алѣ́ статѣ́лѣ́; пентрѣкъ фѣрѣ́ де ачестѣ́

віаць а попорухлі нх се по́те лнкіпуі статх, лмперьціъ, стьпъніре, прекум нх се по́те зіче, къ емігръчіунеа полонъ, кареа алтумінтре лн еуропа деспре меазъзі се афла органісатъ каші уну статх, ар фі форматх лнтр'адеверу уну ста-тх. Дар віаца попорухлі е тотх-de-o-datъ фі-рескул къмпх de десволтаре ші фаца ші карап-теріхл нъціуналітатеі попорухлі.

Ачі даръ лн віаца попорухлі ведемх лн-тълнндх-се ачесте дохе фіінце а націуналіта-теі ші а статхлі, карі алтѣмінтре лн idee ші дефініціуне сунт діферіте, ші лн віаца політекъ де комунѣ цінх къі деспърціте. Нъціуналіта-теа ні-се аратъ ачі ка лн лнсапш ватра сеа — десволтндх-се, формндх-се ші караптерісн-дх-се; еар статхл — сугндх віаць ші потэре. Деакъ акум еле ачі с'ар пончі ші молестá, дін астхфелх де лнтълніре дхшмъно́сь с'ар наште о лунтъ, чеа маі нефіреаскъ лн луме, а къреі ресултатх деші къте-o-datъ се паре а фі тріхм-фхл унеі сѣх алтеі пърці, дар лнтр'адеверу ші дхпъ натура лхкрхлі прін астхфелѣ де тріхмфх попорухл, нъціунеа — прѣрарх, прін прѣфаворавері лнпреціурърї ва по́те къштїга вр'унх фолосѣ, адїкъ, къндѣ дін маре норочїре потэреа нунумаі чеа фісікъ — а брацелор, чї ші чеа мороле — а мінтеі ва фі'н партеа попорухлі; еар статхл — нічікъндѣ. Аста е уну лхкрх прѣкіарх; пен-трукъ — де-бре-че статхл есістїнца сеа ші-о сусціне прін попорух, адїкъ прін семънциеле сѣх

нъциѹніле че днфъцишазъ попорѹл, де сіне ѹрмеазъ, къ — комбътъндѹ ші асѹпріндѹ елѹ нъциѹніле, слъвіндѹ-ле ші апъсѹндѹ-ле фізіче, адікъ прін детрацереа прѣмѹлтор мізлоче матеріалі, — дар маі къ сеамъ псіхіче, адікъ прін детрацереа дрептѹрілор моралі, — елѹ днсѹші сѹрцінтеле (есворѹл) віецеі сале ші-лѹ слъвеште ші стрікъ, фъръ ка прін ачеаста съ пѹтъ прѹдѹче паче ші мѹнцѹміре, фїіндѹ ачестеа ефенте спїрітѹалі, асѹпра кърора потеряа фізікъ нічі къндѹ нѹ ва пѹте съ айвъ лѹкраре вінефъкътѹре, адікъ конвінгътѹре. Де алтъ парте, попореле сѹх нъциѹніле, еле — деакъ ле вом пріві віне, нѹ сѹнтѹ декътѹ тѹпѹл ачелеі органиче фїінце че о нѹмімѹ статѹ; капѹл, сѹфлетѹл ачестей фїінце е фъръ'ндѹіалъ — гѹверніѹл статѹлѹ, ка репрезентантеле віѹ ші вѹзѹтѹ алѹ лѹі, къ каре-лѹ ші ведемѹ прѣдесѹ ідентіфъкъндѹ-се. Дечі деакъ дн лѹптѹ къ елемѹнтѹл попорѹлѹі, адікъ къ націѹніле, статѹл, сѹх гѹверніѹл сѹвзаче, чела де комѹнѹ ремъне фъръ капѹ, фъръ речерѹта потѣре кондѹкътівъ, ші кіарѹ пентрѹ ачеаста прѣѹшорѹ ретъчеште, дін каре каѹсъ декомѹнѹ днвінцереа лѹі аре ѹрмъріле де пердере!

Де ачі ѹрмеазъ, къ амвіі ачесті прінціпалі фъпторі дн фїінца статѹлѹі, адікъ стъпъніреа сѹх гѹверніѹл, ші попорѹл сѹх семенціеле, къндѹ се днтълнезкъ еі дн тѹтъ зіѹа дн віаца комѹнѹ, нічі декѹм съ нѹ се дѹшмънеаскъ, дн-

пумнеаскъ ші слъбеаскъ унѹл пре алтѹл, ва съ зікъ — нічі ꙗн прівінце матеріалі, адікъ прін прѣгреа апъсаре речіпрокъ фісікъ, нічі ꙗн прівінце спірітѹалі, адікъ прін прѣнесѹферітъ апъсаре морале, маі въртосѣ нѣціѹнале, — чі дін-контръ еі ꙗн чеа маі бунѣ, маі ꙗнцелеантъ армоніѣ съ се аме унѹл пре алтѹл, ші съ се преціаскъ, ꙗнтъреаскъ, спріжінеаскъ; къчі еі сѹнт унѹл алтѹіа спре пріічбса-ші есістінцѣ ші десволтаре не'нкѹнжуратѹ деліпсѣ. Стъпъніреа маі къ сеамѣ, кареа кіарѹ прін атраѣереа челор маі бѹне ші маі новілі потері дін попорѹ, е — сѣх челѹ поцінѣ ар фі съ фіѣ маі потінте ші маі ꙗнцелѣнтѣ декътѹ попорѹл, еа нічі одатѣ съ нѹ неардѣ дін ведере, къмкъ есістінца еі, віаца ші адеверата еі ферічіре, тѣріа ші адеверата еі мъріре — дѹпѣ леціле мінтеі сѣнѣтосе, нѹ се поте къпрінде, нѹ-ші поте аве вазеа ші рѣдѣчіна, декътѣ — нѣмаі ꙗн есістінца, ꙗн віаца ші ферічіреа, ꙗн тѣріа ші мърімеа попорѣлзі, ва съ зікъ — а семъніцелор сѣх нѣціѣнілор; фііндѣ ші ремъніндѣ речіпрочітатеа ꙗнтре еле амбеле чеа маі некондіцізнатѣ, ші — дѣпѣ натѣра лор — маі стрѣнсѣ. Дечі стъпъніреа, дакъ еа 'ші конбште дестінѣл ші проблема, ші дакъ еа атѣтѣ ꙗн прівінца сеа, кътѣ ші а попорелор къцетѣ ꙗнцелѣнтѣ ші оменште, съ нѣ зіте нічі о датѣ, къмкъ еі — кіарѣ ші атраѣереа челор маі бѹне ші маі новілі потері дін попорѣ нѣ-і е, нѣ-і поте фі іертатѣ, декътѣ спре сконѣл дес-

волтърѣи ші новілітърѣи віъцеі попорѣлѣи, ва съ зікъ а семінціелор сѣх нъціхнілор че факъ попорѣл, — кѣ атътѣ маі кѣ сеамъ, кѣ кътѣ кѣ адеверата ферічіре ші просперітате а челоралалці фънторї аі статѣлѣи тотѣ де ачі атърнѣ. — Тóте леціле ші месѣріле стѣпъніреі кахтѣ съ фіъ акомодате ачестѣі прѣналтѣ скопѣ, тóтѣ політека еі тревѣе съ аспіре кѣ тóтѣ конштїіица — маі кѣ сеамъ ла ачестѣ скопѣ. Кѣ кътѣ ачелеа вор фі маі акомодате ачестѣі скопѣ, кѣ атътѣ маі перфентѣ ші маі ѱнцелептѣ се ва сокотї ѱнтрегѣл органїсму алѣ статѣлѣи, ші попóреле, нъціхніле кѣ атътѣ маі маре ші адевератѣ ѱнкредере вор авѣ кътрѣ стѣпъніре, ші маі кѣ маре амóре ші алїпіре се вор цїне де гѣвернѣ, et — *vice versa!*

Ачесте прївїрі не аратѣ прѣналта ѱнсемнѣтате політекѣ а нъціхнілор ѱн Австріа песте тотѣ, ші тотѣ-de-o-датѣ прѣмареле ѱнтересѣ алѣ ачестора ла ѱнтреага лецеслѣчїхне ші адмїнїстрѣчїхне пѣвлїкѣ. —

III.

Дін пѣнтѣл де ведере алѣ модернелор реферинѣе де дрептѣ.

Диферителе семѣнцие лн Австріа, анѣме ачеле-че лн ѣнеле пѣрци але монаркіеі локѣескѣ лндесате ші кѣ нѣмерѣл лор лнтрекѣ пе челе-лаалте де пе лѣнгѣ сіне, — нѣ-се лнфѣцішазѣ ка нѣциѣни ші нѣциѣналітѣци, че еле ші сѣнтѣ лнтр'адевеѣрѣ, деакѣ вом лнцелеѣе прін ачеастѣ нѣміре, нѣциѣналітатеа фіреаскѣ сѣѣ ѣенетікѣ, спре дістінѣере де чеа полі-текѣ орї історікѣ, кареа е нѣмаі о ідеѣ, лнкі-нѣіндѣ еа нѣмаі о парафрасе а статѣлі.

Нѣциѣналітатеа фіреаскѣ сѣѣ ѣенетікѣ, адевератѣ лѣатѣ, е тіпѣл карактерістікѣ алѣ персоналітатеі, аша зікѣндѣ — „еѣлѣ“ фіѣкѣреі семѣнцие; еа — деакѣ вомѣ кѣѣтá бѣ-не, се кѣпрінде лн комѣніѣнеа, адікѣ тотѣѣчеі-татеа орїѣнеі, лімбеі, портѣлѣі, моравілор ші датіне лор, мѣсїчеі ші лѣесїеі ші жокѣрілор, ва кіарѣ ші традиѣнілор, ші преѣѣдеѣелор, ші плекѣрілор ші сенѣірілор ѣнѣі попорѣ. Каре по-порѣ астѣфелѣ де атрїѣѣте караптерістіче аре комѣне, ші тотѣ-де-одатѣ конѣште ші сімте кѣ

ле аре, ачела кiарѣ прiн ачеаста аре нѣцизналі-
тате фiреаскѣ шi е о нѣцизне ценетикѣ. Ачестѣ
адеверѣ нѣмаi невѣнiа шi орбiа 'лѣ маi пiоте
траце ла Андoіалѣ.

Ка нѣцизни шi нѣцизналітѣци ценетиче адѣ-
чемѣ аичi де есемплѣ — пе немци дiн тоте пѣр-
циле лѣмеi, знде еi се афлѣ лѣкзiндѣ конпаци;
тотѣ аша пе полонii дiн кѣте треi монаркіеле
лн карi сзнтѣ лнпѣрцици; лн фiне пе ромѣнii
дiн Австриа, Рѣсiа шi Принципатели дѣнѣрене
резните, адикѣ пе „дако-романи“ сеѣ „ост-романи,
кѣм еi кѣ прiвiнцѣ ла Историѣ шi Цеографiѣ се
нѣмескѣ де зниi стрѣни. —

Еар нѣцизналітатеа политекѣ се кѣпринде
лнтрѣ лнсемнѣцизнеа дiпломатикѣ а виѣцеi шi
лѣкрѣреi, шi а лнтереселор виѣцеi шi лѣкрѣреi
политече шi историче — де комзнѣ а маi мѣлтор
семѣнцие сѣх нѣцизналітѣци ценетиче. Де
есемплѣ нѣцизналітатеа политекѣ а Елвециеi,
кѣреi лнтр'адеверѣ ници о нѣцизне ценетикѣ де
сiне нѣ респзнде, фiиндѣкѣ ници зна дiн челе
треi семѣнцие че локѣескѣ лн Елвециа шi винѣ
сѣх нѣмiреа де Елвеци, адикѣ ници немциi, ници
франчесii, ници италiанii — пiртѣ ачестѣ нѣме
дѣпѣ фiреа лор, чи нѣмаi дѣпѣ Историѣ шi Топо-
графiѣ; кѣчи Елвециа е нѣмеле спечификѣ алѣ
знеi цере формате прiн Историѣ, еар нѣ алѣ вре-
знеi семѣнцие фiрешти. Тотѣ ачестѣ лнпре-
жѣраре кѣста кѣндѣва лн Унгарiа, адикѣ пѣнѣ-
кѣндѣ еа се вѣкѣра де о пропрiѣ аѣтономiѣ по-

літекъ. Ші Унгаріа ера о цеаръ форматъ прін Історіѣ, о цеаръ къ діферіте попорѣ, карі тоте авѣх асеміне дрептѣ, (орї — недрептѣ), дінтре карі нъцізналітатеа знгъреаскѣ нічі знѣіа ії компете ꙗн деосевї ші дѣпъ фїре, ші нічі къ се нѣмеште вре-знѣ ꙗн лімба сеа пропріѣ дѣпъ ачеастѣ історікѣ нъцізналітате, чі ачеа релатївѣ маї нѣмеробѣ семънциѣ арпадіанѣ, че прін ꙗмпосантеа сеа, деші дін тоте нъцізналіте Европеї кѣлеасѣ арістокраціѣ *), прекѣм ші прін кѣлтѣра сеа, че маї кѣ сеамѣ кіар дела ачеастѣ арістокраціѣ провіне — ꙗн партеа маї маре а цереї прекѣмпънеште, — еа ꙗн лімба еї нъцізналіте пропріѣ, се зіче ші пе сіне ші нъцізналітатеа сеа маціарѣ (magyar ember, magyar nemzet, magyar nemzetiség); — попореле славіче, челе дѣпъ маціарі маї нѣмеробѣ, дѣпъ діферінцеле сале діалентіче се нѣмескѣ „словачі,“ „серві,“ „рѣтені“ сѣх „рѣсіні“ сеѣ „рѣснѣчі,“

*) Енорміле лібертѣці ші імѣнїтѣці сѣх прївілеціѣ, че новїлімеї дін Унгаріа компете дѣпъ констїтѣчізнеа де маї наїнте, авѣрѣ дін секѣлі чеа маї маре потере атрѣптївѣ асѣпра тѣтѣрор оменїлор кѣ ванї, кѣ норокѣ ші талантѣ де верї-че нъцізналітате. Дела ꙗнчепѣтѣл секѣлѣлі нострѣ арістокраціа знгъреаскѣ, фаворїтѣ де ꙗнпрежѣрѣріле тімпѣлѣ, се префѣкѣ ꙗн арістокраціѣ маціарѣ, кареа апої пѣн' ла 1848 ші 1849 ѣрмѣ а гѣвернѣ цеара тотѣ ка маціарѣ. —

„шокаці“, „вуневаці“, „кроаці“ сѣѣ пропріе „хр-ваці“, „словені“, „българі“ ші „вінзі“, — попорѣл челѣ ѣн лѣмбе стрѣне аша зісѣ „валахѣкѣ“, ѣн пропріа сеа лѣмѣ тотѣ-де-ѣна ші претотѣ-інде се нѣмеште „ромѣнѣ“, — ѣн фѣне попоре, че-ші трагѣ оріцінеа дѣн Церманіа, декомѣнѣ се нѣмескѣ „дайтше“, ічі-колѣ „сасі“ ші „швабі“. — Дар ачѣстѣ реферѣнцѣ нѣцізнале нічі ѣнтрѣнѣ локѣ н’о ведемѣ атѣтѣ де ремаркатѣ, ка астѣзі ѣн ѣмперѣціа Австрѣі, знде пелѣнгѣнѣцізналітатеа автрѣакѣ де статѣ коноскѣтѣ ѣн тотѣ лѣмеа, маі кѣстѣ ѣнкѣ о мѣлціме де нѣцізналітѣці ценетѣче, дѣнтре карі зече прѣн леѣе сѣнт констатате, роконоскѣндѣ-лі-се дѣн ѣнѣлцімеа тронѣлѣ дрептѣла де о потрѣвѣ. Ачѣсте сѣнтѣ: цермѣні, (ѣнтрѣнѣ нѣмерѣ ротѣндѣ кам де 9 мѣліоне), чехіі ші словачіі (6 мѣліоне), маѣіаріі (5 мѣліоне), італіаніі (3 м.), ромѣніі (3 м.), рѣтеніі (3 м.), полоніі сѣѣ леші (2 мѣл.), кроаціі (1½ м.) сербіі (1½ м.), ѣнфѣне словеніі (1 м.)

Дѣнѣ дрептѣ ші дрептате, прекѣмѣ ші дѣнѣ постѣлателе ѣнцеленчѣнеі політече ші праптіче, ѣн фѣѣкаре цеарѣ сѣѣ статѣ, ѣн каре дѣферіте попоре сѣѣ семѣнціе се афѣл локѣндѣ ѣндесате лѣнгѣ олатѣ ші прѣнтр’ олатѣ ѣн нѣмерѣ ѣнсемнатѣ, егалітатеа лор перфетѣ, адѣкѣ ші чеа політекѣ, ші чеа нѣцізнале, ші чеа конфесізнале — ар фѣ сѣ се’нцелагѣ де сіне; кѣчі — австрѣгѣндѣ дела прѣ’н

семнателе моменте, че аминтирѣмъ маі сѣсѣ ѱ партеа ѱнтеіѣ, деакъ вомъ пѣтрѣнде реаліта-теа лѣкрѣлѣ маі адѣнкѣ, вому аѱла, къ — нѣ маі ачеастъ деплінъ егалітате де дрептѣрі пѣте фі адеверата, праптікъ ші сігѣрѣ легѣтѣрѣ а по-пѣрелор ѱнтре сіне.

Астѣзі тѣте попѣреле ші нѣчїзналітѣціле апѣсате, фацѣ къ апѣсѣторїї сеї — претотѣнде, кіарѣ ші ѱ Тѣрчіа, претїндѣ дрептѣрі де о потрївъ, адїкъ егалї, ші ла ачеаста тѣтъ лѣмеа чївілісатѣ ле аѱлаѣде, прїн че ачеастъ претен-сіѣне се лецїтімъ, еар егалітатеа де дрептѣ се консѣнцеште.

Дечї, дешї, към зісерѣмъ, азї тѣтъ лѣмеа реконѣште ачеастъ егале пропорчїне де дрептѣ — ѱ прїнчїпѣ, ѱар къндѣ е ворва деспре пѣнереа ѱ лѣкраре а ачестѣ мѣреѣ прїнчїпѣ, ачела — фїѣ дїн непрїчепереа, фїѣ дїн містіфі-кареа ѱцелесѣлѣ сеѣ, маї тотѣ-де-зна прѣх-рїтѣ се скѣмосеште, ші се аѱлїкъ ѱнт'ѣнѣ modѣ місеравере! Прїн ачеаста апої се 'нтѣмплѣ, къ нѣцїзнїле девїнѣ не'нчетатѣ непѣчѣїте, пен-трѣ есістїнца лор нѣцїзнале не'нчетатѣ ѱнгрї-жїте, кътрѣ конѣжѣторїї ші гѣвернѣторїї сеї плїне де препѣсѣ, ші аша песте тотѣ — сѣпѣ-рате ші не'ндестѣлате! — Дѣрѣре, къ ачестѣ адеверѣ ѱ сѣереле маї ѱналте, ѱ сѣереле де-чїдѣтѣре ѱнкѣ нїчі пѣнѣ акѣм нѣ потѣ пѣтрѣнде деплінѣ! Дѣрѣре, къ ачеле сѣере ѱ ачеастъ прївїнцѣ ѱнкѣ ші пѣнѣ акѣм 'шї факѣ ілѣсізнї!

— Дърере, къ какса лимелор ши нъцизналі-
тѣцілор лн Австріа, пелънгъ тóте, къ егаліта-
теа де дрептѣ, де репеците ори фѣ прокіѣматѣ
дін лнълцімеа тронѣлѣ, — тотѣ лн ачеа не-
ферітѣ старе спънзърѣ, ка 'наинте де зече
ани!! —

Съз егалітатеа де дрептѣ а нъцизналітѣ-
цілор — дѣнъ мінтеа ши ліпса праптікъ нѣ се
пóте лнцелеце алѣчева, декътѣ, къ лор тѣтѣ-
рор, ши фіѣкъреі де сіне, прін леце съ се кончедѣ
асеміне ліверѣ аптівітате ши десволтаре лн
форма лор пропріѣ, караптерістікъ, нъчінѣнале,
маі въртосѣ прін лімѣ, ши челѣ поцінѣ лн сфе-
реле комѣне але віѣцеі попорѣлѣ, хнде еле прін
нічі хнѣ фелѣ де мѣсѣре съ фіѣ, сѣх съ пóтѣ фі
лмпедекате, чі дін контрѣ дін партеа стѣпѣні-
реі, дѣпѣ ліпсѣ нн черінцѣ, къ тóтѣ вѣнѣвоінца
съ фіѣ спріжініте. — Преферінца ори префаво-
рареа хнеі сѣх алтеі лімѣе, прін леце ори лн
фапѣ, лнтродѣчереа вре хнеі лімѣе прін мѣе-
стріѣ пѣнѣ 'н віаца комѣнѣ а алтор' попóре ши
семѣнціе, — комѣате де-а-дрептѣл прінчпѣл ши
есінца егалітатеі нъцизналі де дрептѣ, ши кіарѣ
аша се атакѣ ачеастѣ егалітате де дрептѣ прін
хнілатералеа тендінцѣ а хнор нъчінн, че къ
скѣдереа ши стрікареа алтора вора мезѣлочи пен-
трѣ лімба лор — діферіте, маі марі ши маі мѣлте
дрептѣрї лн цеарѣ.

Ачесте прівірі не аратѣ лнтецітóреа ліпсѣ,
де а се дефіце ши дефінн прін леце лнсемнѣмен-

тѣл егалитатеі de дрептѣ а нѣчіжнілор ші нѣчіж-
 налітѣцілор ꙗн Австріа, ші de а се ꙗнтро-
 дѣче еа ꙗн ачелѣ ꙗнцелесѣ тотѣ прін леце. Пъ-
 нѣ атѣнчі, пѣнѣ кѣндѣ ачеаста нѣ се ва фаче,
 егалитатеа нѣціжнале ремѣне о — фрасе гóль,
 віаца нѣціжнале а попóрелор — прекаріѣ, фѣрѣ
 фацѣ ші караптеріѣ вѣзѣтѣ, — фѣрѣ лецѣітѣл
 кѣмпѣ, челѣ абсолѣтѣ de ліпсѣ, спре а- ші потѣ
 еа десфѣнѣзра ші маніфеста потеріле! —

IV.

Дін пѣнтѣл де ведере алѣ ѱмпѣнѣторелор респепте модерне де статѣ.

Тендѣнца де а ѣрманисѣ, че де зече ани ѱнкѣче кѣ о консечѣнѣ морѣише се ѱнтѣнсе прѣн аѣторѣтатеа леѣеи — кѣарѣ пѣнѣ ши ла челе маѣ де жосѣ класе але дѣферѣтелор попѣре дѣн монарѣкѣ, ши кареа — дешѣ сѣѣ стѣпѣнѣреа ѱм-прежѣрѣрѣлор модерне, фаѣѣ кѣ спѣрѣтѣлѣ тѣмпѣлѣ с'ар фѣ пѣрѣтѣ, кѣ нѣчѣ грѣсоланѣ идиѣлоѣи полѣтечѣ вор маѣ потѣ аѣла о преѣачере орѣ амалгамаре а попѣрелор кѣ потѣнѣѣ, тотѣши кѣ тотѣде-адѣнсеѣ се апѣкасе а немѣи тотѣ вѣаѣа пѣвѣлкѣ, — тенденѣца аѣеаѣта е о стрѣгѣтѣре дѣмѣнѣре а прѣнѣпѣлѣ де дрепѣтѣ нѣѣѣнале де о потрѣвѣ; — дар ши тенденѣцеле сѣпаратѣстѣче але италѣанѣлор ши але маѣиарѣлор амерѣнѣѣ нѣ поѣнѣ аѣестѣ прѣнѣпѣѣ.

Нѣ ѱнкапе ѱнѣоѣалѣ, кѣ тотѣ омѣл кѣ ѱнсеѣфлеѣере патриѣтѣкѣ, кѣ мѣнте дѣсволтатѣ ши кѣ иѣмѣ дреапѣтѣ, тотѣ омѣл неорѣвѣтѣ де ѱнтѣнерекѣл трекѣтѣлѣ ши де нелѣѣѣрѣле, че тотѣ маѣ ресарѣ дѣн аѣела, тотѣ омѣл, че конѣште

Липрежъръриле ши н'алеаргъ дъпъ фантоме, — доринцеле ши претенсіѳніле сале нъціѳналі възросъ де сіне ши-ле ва модерá ши скъдѳ пънъ ла чеа маі мікъ, не'нкънжъратъ деліпсъ месъръ, пънъ ла чеа маі Лпгъстъ компетенцъ натърале, ши ле ва събордіна прекътъ се пѳте ачелор респенте де статъ, пре карі ле ва реконѳште ка кондіціѳні не'нконжъратъ де ліпсъ спре консервареа потереі статълѳ Лп афаръ ши авторітатеі лѳі пъвліче. Лпсъ—деакъ вом къѳтá віне, нъ вомъ афлá декътъ дѳже атарі кондіціѳні: а) монаркісмъл, фіреште атътѳ Лп Лптересъл дінастіеі домнітѳре, кътъ ши а попѳрелор, че пре ачеаста адоръндъ-о, вор а-о консерва Лпвіолавере; б) знітатеа Лптредеі Лпмперъціі, Лп Лптересъл авторітатеі пъвліче ши рангълѳі де потере маре, че монаркіа каѳтъ съ консерва Лп Езрона. Тѳте алте респенте ши моменте ши тенденце сънтъ — мълтъ-поцінъ — де натъръ неесенціале ши нереале, дѳчі даръ секъндаріѳ, ши кіаръ пентръ ачеаста, дъпъ мінте ши дрептате тревъе съ се постъпънъ фірештілор Лптересе але попѳрелор.

Лп Австріа форма де рецімъ монаркікъ е — маі къ знікъл прінціпіѳ, че нічі де о партіѳ, нічі Лптрънъ кіпъ нъ се атакъ, чі дін контръ ідентіѳкъндъ-се еа къ Лптересъл дінастіеі, де кътръ тоці ши тѳте се стімъ ка сънтъ ши невіолавере; дѳчі кіаръ пентръ ачеаста, ачестъ прінціпіѳ нъ нъмаі нъ пѳте съ се трагъ Лп діспътъ,

чі елѣ казѣтъ съ фѣѣ шѣ скѣтѣтъ de верѣ-че Ѡн-флѣинцаре дѣн партеа нѣѣѣѣналѣтъѣѣлор; ачеаста шѣ пентрѣ ачеѣа, ка потестатеа шѣ ауторѣтатеа монарѣкѣ, фаѣѣ кѣ тѣте реконо-скѣтеле нѣѣѣѣнѣ шѣ нѣѣѣѣналѣтъѣѣ съ пѣтъ пѣстрѣ асеменеа непендѣнте, асеменеа Ѡнѣлца-тѣ шѣ дрептѣ пѣнтѣ de vedere. —

De-a-дрептѣл нѣѣѣ реѣлеа знѣтате полѣтекѣ а ѣмперѣѣлѣ нѣ се прѣатакѣ, дар кѣ атѣтѣ маѣ въртосѣ се клатѣнѣ еа мезѣлѣчѣтѣ — маѣ кѣ самѣ прѣн планѣ de о конфедерѣѣѣѣне орѣ Ѡн-презнаре а тѣтѣрор ѣталѣанѣлор, шѣ прѣн аша-нѣ-мѣта знѣѣреаскѣ, дѣпѣ адеверѣ Ѡнсѣ — маѣарѣ мѣшкаре.

Лѣсъндѣ ла о парте черчетареа прѣделѣка-теѣ Ѡн-тревѣѣѣѣнѣ ѣталѣче, фѣѣндѣѣѣ дѣпѣ кѣм ачеѣа се афлѣ азѣ сѣтѣатѣ, деслегареа еѣ прѣн дѣ-скѣѣѣѣѣнѣ пѣвлѣѣѣѣѣѣче кѣ грѣѣ с'ар маѣ потѣ Ѡнаѣнтѣ, еар' аша-нѣ-мѣта тенденѣѣ сепаратѣ-стѣѣѣѣѣѣнѣ ѣнѣѣреаскѣ, — прѣн кареа дешѣ монарѣѣа Ѡн-треагѣ ѣн тѣте Ѡн-тереселе еѣ, аша-дарѣ шѣ Ѡн Ѡн-тереселе тѣтѣрор ѣелоралте поѣѣре се алтерѣѣѣ, дар тотѣшѣ маѣ de-a-прѣѣе шѣ маѣ не-мезѣлѣчѣтѣ се атѣнѣѣ маѣ кѣ самѣ нѣѣѣѣнѣле ѣе-лелалте але Ѥнгарѣѣѣ, — кѣарѣ дѣн ачеастѣ казѣ ресервѣндѣ-о знѣѣ траптатѣ сѣплементарѣѣ — аѣѣ de-o-кам-датѣ Ѡн прѣвѣнѣа аѣестор тен-денѣе констѣтѣѣѣѣ нѣмаѣ Ѡн ѣенералѣ, кѣмкѣ, прѣкѣтѣ аѣелеа ѣѣнѣ дрепѣѣѣнѣ ѣентрѣѣѣѣгарѣ, еле лѣкрѣ кѣарѣ Ѡн-контра аѣѣнтѣтеѣ прѣн статѣ реѣ-

ле хніжні, ші прекътх ачелеа, фаць кх челелалте пърці конститѹтѹве але статхлхі, нъцізналітѹціле лорреспентѹве вор але сепара, елхптѹндх пентрх еле о пхсѹчѹзне де преферѹнць, — еле кіарх прѹн ачеаста, лнтревѹчѹнѹа лѹмвелор ші нъцізналітѹцілор прѹмхлтх о лнкхркъ, деслегареа еї прѹмхлтх о лнгрѹхнъ ші о лмпедекъ; че ші дѹн ачеа прѹвѹнць се веде, къчі ачеле поборе, лн локх де а-ші лмпрезнѹа лнсемнателе сале потерѹ фрѹцеште кх челелалте нъціжні, ші де а конхквра лнтрх ачестх кѹпх кх еле лнпрехнъ спре лнтемеїареа ші асѹгхрареа вхнхлхі ші ферѹчѹреї ші дрептхлхі нъцізнале пентрх тѹте побореле лн асемеене месхръ, прѹн леці гаранцітѹре, — еле лн контра стѹпѹнѹреї ші а поборелор, че аз лнврѹцішатх дрептатеа ші се цѹнх стрѹнхсх де егалѹтатеа нъцізнале, лнчепх ші контѹнхъ о лхптѹ неферѹчѹтѹ, рѹпѹтѹре ші де тѹмпх ші де потѹре!

Ашадаръ нх пѹте фѹ іертатх, ка сѹстема монаркікъ ші хнѹтатеа реѹале а лмперѹхлхі, ка прѹнчѹпѹе лн Австрѹа де тоці реконоскуте ші прѹ'нхнѹтѹре, прѹн лхкрареа ші десволтареа дѹферѹтелор нъчѹзналітѹці сѹ се атаче, сѹ се адхкъ лн перѹкхл, орѹ кіарх сѹ се факъ кх непѹтѹнць. Лнхсѹ ачеаста сѹгхрх къ с'ар лнтѹмпла, делокх че тѹте зече реконоскутеле нъцізналітѹці ар претѹнде, ка сѹ лѹ-се кончѹдѹ асемеене немѹрѹнѹтѹ ші ескѹзѹвѹ естенсѹзне пѹнѹ'н чентрхл монаркіеї, ла че еле, лхѹндх лхкрхл фѹ-

реште, маі къ асемене дрептѣ ар авѣ, каші франчесѣл ꙗн Франца, цѣрмънѣл ꙗн Цѣрманіа ші грекул ꙗн Гречіа, каре дрептѣ ꙗнсѣ деакѣ аічі ла ноі с'ар' пуне ꙗн лѣкраре, монаркіа кѣрендѣ ар девені ынѣ адевератѣ тѣрнѣ вавілонікѣ ші с'ар десфаче де тотѣ! Де ачі ѣрмеазѣ прѣстрінса нечесітате політекѣ, ка нѣціѣніле — деші ꙗн прінчіпіѣ ку дрептѣ де о потривѣ, ачестѣ дрептѣ ꙗн віаца де статѣ ꙗн кѣтѣва де вѣнѣ воіѣ сѣ 'ші-лѣ мѣрцінеаскѣ. — Дѣпѣ пѣррера нѣстрѣ, месѣра чеа потривітѣ ші кѣ мінтеа ші ку ліпсеа ар фі ѣрмѣтѣореа: —

Персѣна канѣлѣі де статѣ, адікѣ а ꙗмперѣ-торіѣлѣ, ꙗнтрѣ кареле се кончѣнтрѣ ꙗн фаптѣ тотѣ адевератѣл ші реалеле ꙗнтересѣ монаркікѣ ші дінастікѣ, — еа трече ла тоці де сѣнтѣ; дечі дарѣ кіарѣ аша де невіолавері каѣтѣ сѣ фіѣ ші дрептѣреле персоналі але домніторіѣлѣ, ші ꙗнтре ачестеа ꙗн пріма лініѣ дрептѣл лѣі де нѣціѣналітате ші лімбѣ.

Прін ѣрмаре монаркѣл аре тотѣ дрептѣл де а се фолосі де пропріа сеа лімбѣ нѣціѣнале, адікѣ де чеа цѣрманѣ ꙗн тѣте репресентѣчіѣніле ші реферінцеле сале комѣні. Елѣ конфереаскѣ ку міністрі ші кѣ сѣпремеле корпорѣчіѣні де статѣ ꙗн лімба немцеаскѣ; елѣ діміцѣ кѣтрѣ ачестіі мандате ші ордінѣчіѣні, песте тотѣ — факѣ-ле воіа сеа домнітѣре коноскутѣ — ꙗн лімба немцеаскѣ.

Міністрі ші аша-зіселе локѣрі чентрарі —

сунтѣ пропріеле, немеззлочіте органе але степніторіѣлѣ; еле цінѣ ѱн мѣні фрѣнеле діферітелор пѣрці констїтѣтїве але ѱмперіѣлѣ, пре карї ле гѣвернѣ прїн леці шї ордінѣчіѣні легалї, дѣпѣ воїа шї кѣѣетѣл домініторіѣлѣ; еле меззлоческѣ концентрареа тѣтѣрор пѣрцілор монаркіеї, аша дарѣ зніѣнеа реале — ѱн монаркѣ, фїїндѣ-кѣ еле стаѣ кѣ монаркѣл ѱн рѣпортѣ немеззлочїтѣ, ѱн атїнѣере дреаптѣ; — прїн зрмаре дечї лїмба лор — атѣтѣ ѱн сѣсѣ, кѣтѣ шї ѱн жосѣ — каѣтѣ сѣ фїѣ чеа немѣеаскѣ, адїкѣ а монаркѣлѣ.

(Аїчі тревѣе сѣ обсервѣмѣ, кѣ ної сѣпремѣл трївѣналѣ де жѣстїѣ, фїѣ ка ѣлтїма їнстанѣ жѣдекѣтївѣ, фїѣ ка кѣртеа де касациѣне, дѣпѣ есперїїнѣа нострѣ, нѣ не-ам ѱнвої нічі де кѣм алѣ нѣмера ѱнтре локѣрїле чентрарї але монаркіеї, анѣме ка органѣ немезїатѣ алѣ рецентелѣ; фїїндѣ-кѣ ної, дѣпѣ пречїса їдее че 'н декѣрсѣл тїмпѣлѣ не фѣкѣрѣмѣ деспре ачестѣ органѣ, нічі кѣндѣ нѣ не-ам потѣ ѱнвої, а-лѣ їдентїфїка кѣ міністерїѣл де жѣстїѣ (шї де граціѣ), нічі ї-амѣ трївѣї кѣндѣ-ва лѣї ка челеї дїн зрмѣ їнстанѣе — потере леѣедѣтївѣ орї ѱнтре претѣтївѣ, чї кѣратѣ нѣмаї аплїкѣтївѣ де леці, дар апої ачестѣ дїн зрмѣ ѱн деплїнѣ месѣрѣ, фѣрѣ тотѣ ресепнтѣл ѱн сѣсѣ орї ѱн жосѣ! — ѱн Австріа тѣте жѣдекѣторїеле жѣдече ѱн нѣмеле ѱмперѣторїѣлѣ, сѣѣ кѣ аѣторїатееа кончѣсѣ прїн елѣ, дар тѣте — де-о-потрївѣ, непен-

дінці ші не'нфлзінцате, кзратх нзмаі дзпъ леце ші конштійнць. — Контрола лор знікъ, ефікаче — нз се пóте афла, декът лн — пзвлічатате, орі-каре алта нз е декътх — ілхсізне. — Дечі даръ трівзналеле де верх-че інстанць, карі тóте — стрънсх лзате — нічі гзвернъ, нічі адміністръ чі аколо знде сзнтх рогате, факх дрептате, адікъ адзкх дрептатеа дзпъ леці ла лндеплініре, — еле тóте казтъ съ фіъ прекътх де мхлтх се нóте попоралі ші ръчізналі; фііндх-къ еле — лнтр'адеверх, де локх че се вор възхра де пзвлічатате, девінз челе маі възне лнстїтзте де кзлтзръ ші лзмінаре пентрх попорх.)

Локзріле, сзх дікастеріеле чентралі де прін провінце, анзме гзверніеле провінціалі, сзх локотенінцеле, карі — прекъм ші нзміреа ле аратъ — сзнтх ореші-към мандатарїі гзвернілзі імперіале, ші стах дечі кз ачеста, еар'нз ші кз попорхл, лн ръпортх комзнх дерептх, — еле фіреште, лн реферінцеле селе кзтръ стъпъніре съ се сервеаскъ кз лімба стъпъніреї, адікъ кз чеа церманъ, кареа съ ле фіъ ші лімба дінлзхнтръ а офічїлзі, аша даръ ші лімба де комзнікъчїзне ші де'нцелечере лнтре сіне, кьндх еле сзнтх де нъцізналітате діферїтъ, ші тотх аша съ фіъ лімба де комзнікъчїзне кіарх ші лнтре челе маі де жосх органе адміністрътїве, кьндх еле дін дїверсе пърці ші де діферїте нъцізналітъці — вор вені лн атінцере офічїале. Дар лімба лор лн жосх, анзме лнкътх ачеїа кзпрїнде пзвлїкъчїзнї,

ордінъчїзні орї мандате пентрѣ попорѣ, пре-
кѣм шї лїмба лецілор шї емїселор, ва кіарѣ
шї а манифестелор шї прокїѣмъчїзнілор рецінте-
лї, — фїїндкѣ ачесте пѣвлїкѣчїзні тóте се фа-
кѣ пентрѣ попорѣ шї — атїнгѣ немезѣлочїтѣ
віаца попорѣлї, — требѣ се фїѣ лїмба попо-
рѣлї.

Ан арматѣ се н'целеѣе стѣпънїреа лїмбеї
немцентї ва офїцлї де сїнае, шї се пóте еспїка
атѣтѣ дїн стрънса лїнсѣ шї опортънїтате, кѣтѣ
шї дїн прїнчїпїеле че маї сѣсѣ ашезарѣмѣ; пен-
трѣкѣ адїкѣ армата репрезентѣ Ан тóтѣ фїїнца
еї знїтатеа Амперїѣлї, шї стѣ пѣрѣреа Ан не-
мезѣлочїтѣ рѣпортѣ, Ан дреаптѣ депендїнцѣ —
кѣ монаркѣл. Кѣ тте Ансѣ, Ан Анстїтѣтеле
мїлітарї де крештере, Ан регѣлѣментѣл серві-
ціѣлї шї Ан сѣсцїнѣреа дїсцїплїнїеї — о фоло-
сіре а лїмбелор респентїве нѣцїзналі маї естїнсѣ
шї потрївїтѣ, ва фї нѣ нѣмаї де лїнсѣ шї опор-
тѣнѣ, дар шї де ефентѣ прїпрїїчосѣ! —

Дечї дарѣ Ан кїпѣл ачеста, дѣпѣ сокотеа-
ла нóстрѣ, лїмба монаркѣлї шї а гѣвернїѣлї
сѣх немезѣлочїтѣ, ар фї сѣ фїѣ элементѣл де Ан
прежнаре шї де легѣтѣрѣ Антре чентрѣл Ан-
трегѣлї Амперїѣ шї Антре пѣрціле прїнчїпалї
але Амперїѣлї, адекѣ дїферїтеле церї шї попó-
ре але монаркіеї, шї тотѣ-де-о-датѣ а ачестор
дїн зрмѣ Антре сїне. Спре ачестѣ скопѣ лїмба
церманѣ — шї дѣпѣ маї 'налта еї кѣлѣрѣ, шї
дѣпѣ релатїва маї маре нѣмеросїтате шї естен-

сізне етнографікь а попорѣлзі цѣрманѣ Ан Австріа — ні се аратъ маі мѣлтѣ, ка орі-каре алта каліфікатъ; кѣ атѣтѣ маі вѣртосѣ, кѣчі чеа маі нѣмеросѣ семѣнциѣ дін Австріа, адікѣ чеа славікѣ (кѣ 15 міліоне де сѣфлете), се афлѣ Ам-пѣрцітѣ Ан діферіте, де сіне десволтате нѣціѣ-налітѣці (де 1—6 міліоне де сѣфлете), фіѣкаре кѣ пропріѣл сеѣ діалептѣ.

Лімѣа цѣрманѣ, дѣпѣ сокотінца нострѣ дін цѣнералітатеа еі модернѣ — авѣ ар перде чевані, кѣчі тотѣінсѣл, че ар вре сѣ аспіре ла о кѣлтѣрѣ орі пропѣшіре маі 'налтѣ, ні де ачі Анколе, ка пѣнѣ ачі ар треѣзі сѣ о реконоскѣ де о кондіціѣне прінціпаліе спре Ананітаре, ні аша-дарѣ сѣ о Анвѣце. Де алтѣ парте еа, прін Анчѣтареа ашѣсѣреі еі асѣпра віецеі пѣвліче комѣне а попоборелор нецѣрмане, ар кѣштіга Ансемнате сімпатіе, ка карі еі — пе лѣнгѣ мареле прівілеціѣ, че каѣтѣ сѣ-і кончедемѣ, кѣтѣ де мѣлте і-ар фі де ліпсѣ, дар астѣзі авѣ с'ар поте лѣѣдѣ а посѣде. Апоі дѣпѣ пѣрѣреа нострѣ, кіарѣ ні прівіреа ла ѣнѣ атѣтѣ де моментосѣ кѣштігѣ ар фі сѣ фіѣ мотивѣ дѣстѣл де таре, спре а-о Амнедека пентрѣ тотѣ-де-ѣна де а-ші маі Антінде есклѣсіѣа стѣпѣніре фѣрѣ тотѣ дрѣнтѣл, аша дарѣ кѣратѣ дѣпѣ арвітріѣл сеѣ пропріѣ, (Фііндѣ-кѣ амбеле меморате прівініце де статѣ нѣ потѣ сѣ есклѣсе атаре Антінде), — пѣнѣ 'н віаца попоборелор ні нѣціѣзналітѣцілор, спре асѣпріреа ні немѣлѣміреа лор; ашадарѣ

спре а-о фери де атаре недрентъ кѣ атѣтъ маі
вѣртосѣ, кѣкѣтъ-кѣ — дѣпъ-кѣм не аратъ еспе-
рїица, немѣрциніта еі стѣиѣнїре де пѣнѣ акѣм,
ѣн локѣ де кѣлтѣрѣ, лѣмїнаре, чївїлісаре, нѣ по-
тѣ'продѣче ѣн поноре декѣтъ — тѣмерї, не'н-
кредере, дескѣрѣжаре! — —

V.

Дін пѣнтѣл де ведере алѣ апликаверита- теї постѣлателор нѣчїзналїтѣцїлор.

Лїмба е фърѣ лндоїалѣ тїпѣл шї каракте-
реле прїнчїпале алѣ нѣчїзналїтатеї; апої кїарѣ
са фѣ пѣнѣ акѣм лн вїаца пѣвлїкѣ маї кѣ сеамѣ
шї маї грѣх апѣсатѣ шї лн фантѣ шї прїн леце.
Портѣл нѣчїзнале, мѣсїка шї датїнеле шї коло-
рїле ш. а. челѣ поцїнѣ лн вїаца попорѣлѣ нѣ се
асхїрїрѣ де-а-дрептѣл. Дечї деакѣ е ка съ се
скїцѣзе сфера де аптївїтате шї кѣмпѣл де дес-
волтѣчїзне, че дїферїтелор нѣчїзнї, дѣпѣ прїн-
чїпїл егалїтатеї де дрептѣ нѣчїзнале, прїн ле-
це шї лн фантѣ ар фї съ лї-се кончеадѣ, —
ворѣ вїне маї кѣ сеамѣ деспре нормареа шї реа-
лїсареа дрептѣрїлор лїмбеї лор, фїїндѣ портѣл
нѣчїзнале, мѣсїка ш. а. лѣкрѣрї маї мѣлтѣ секун-
дарїе, — маї вѣртосѣ астѣзї, кѣндѣ класеле
кѣлте але тѣтѣрор нѣчїзнїлор, дїн респенте
конвенцїоналї шї де опортѣнїтате, де комѣнѣ
с'аз дедатѣ а се фолосї де знѣ фелѣ де портѣ
асемїне, аша зїкѣндѣ неѣтрале, адїкѣ — нїчї
немцескѣ, нїчї мацїарѣ, нїчї кїарѣ фрѣнческѣ орї
англезескѣ, чї алѣ тѣтѣрор, — ресерѣвїндѣ не челѣ

специале нъцизнале пентрѣ днѣщипериле солене, кѣм ма зиче, пентрѣ касѣриле де парадѣ; апои маі консидерѣндѣ ши ачеиа, кѣ челелалте карактеристиче нъцизналі, прекѣм е мѣсика, поесиа ши жокѣриле ш. а. декомѣнѣ сѣсѣстаѣ ши се десволтѣ кѣ тотѣл неатѣрнате де мѣестриеле гѣвернѣхлѣ, ши аша маі кѣ нѣ аѣ лѣпсѣ де скѣтѣри ори фаворѣри прѣн леѣе. —

Атинсерѣмѣ ши маі сѣсѣ репечѣтѣ, кам пѣнѣ ѣнде ар фѣ не'нкѣнжѣратѣ де лѣпсѣ, ка сѣ се днѣтѣндѣ лѣбертатеа фѣѣкѣреі лѣмбе — дѣнѣ постѣлатѣл спѣритѣхлѣ тимпѣхлѣ, дѣнѣ кѣвинѣцѣ, дрептате ши днѣцелепѣѣне, адѣкѣ — челѣпоѣнѣ пѣнѣ аколо, пѣнѣ ѣнде ажѣнѣе декомѣнѣ ши регѣлатѣ вѣаца ши лѣкрареа попорѣхлѣ, прѣн кареле прѣчѣнемѣ маса, сѣсѣ кѣпрѣнсѣл попорѣчѣнеі, адѣкѣ а локѣиторѣлор ѣеранѣ; ашадарѣ: спѣре касѣ сѣсѣ фамѣліѣ, ка кѣвѣл де адѣпостѣ алѣ попорѣхлѣ, — спѣре комѣнѣ, прѣн кареа попорѣл се леагѣ де вѣаца пѣхлѣкѣ, — спѣре вѣсерѣкѣ ши шѣколѣ, де ѣнде фамѣліа прѣн мемѣрѣі сеі сѣѣе мѣнѣгѣере ши спѣранѣцѣ ши кѣлтѣрѣ ши лѣмѣнѣ, — спѣре домнѣме сѣсѣ дрегѣторѣѣ, кареа фамѣліеле ле конѣѣе прѣн адмѣнѣстрѣчѣнеа пѣхлѣкѣ, адѣнѣ дела еле дѣрѣле ши лѣжѣрѣле пѣхлѣче ши ле іеа — чеа маі вѣнѣ ши маі скѣмпѣ авѣре а лор, сѣнѣеле інѣмеі лор, фѣі лор, де апѣрѣторѣ аі патрѣіеі ши аі тронѣхлѣ, скѣтѣндѣ-ле ши асекѣрѣндѣ-ле де алтѣ парте пентрѣ ачесте марѣ сакрѣфѣчѣе — вѣаца, дрептѣрѣле, онѣреа.

Дечи даръ ачесте сфере тóте, фíндѣкъ еле се цинѣ стрѣнса де попорѣ, требѣ съ фíѣ кѣратѣ нѣциѣналі; адíкъ ꙗн еле съ нѣ кѣсте алтъ лѣмвѣ, декѣтѣ а попорѣлѣ, кѣтрѣ ачеста еле декѣте орí анарѣ соленелѣ, се анарѣ кѣтѣ се пóте ꙗн нѣчиѣналітатеа попорѣлѣ, адíкъ ꙗн костѣмѣл, сѣѣ портѣл маіоритатеі попорѣлѣ.

Че пóте фí маі нефірескѣ шí маі авсѣрдѣ, декѣтѣ а претінде, ка попорѣл ꙗн комѣникѣчиѣнеа сеа де тóте зілеле кѣ прѣѣцїі шí ꙗнвѣцеторїі шí аѣторіѣѣцїле школарі шí бисерічешті, шí кѣ тотѣ фелѣл де фрегѣторі шí кѣ маімарїі сеі престе тотѣ, съ се ꙗнцнелеагѣ ꙗ лѣмва ачестора, кіарѣ шí деакѣ еа лѣі і-ар фí неконоскѣтѣ, прѣкъм де комѣнѣ сѣнтѣмїл ꙗн челе маі мѣлте нѣрци але монаркіеі, ашадарѣ прін мезѣлочиѣреа тѣлмѣчиторімор. Астѣфелѣ де авсѣрдѣ претенсіѣне нічі а потѣтѣ, нічі ва потѣ кѣндѣва продѣче адевератѣ шí кѣратѣ армонїѣ шí ꙗнкредеѣ!

Де ачі ѣрмѣ, ка попорѣл съ аївѣ атѣтѣ школе де рѣндѣ, кѣтѣ шí маі ꙗналте ꙗн нѣмерѣ кѣвенітѣ шí ꙗн лѣмва сеа пропріѣ; шí статѣл, сѣѣ стѣнѣнїреа, нѣнѣ атѣнчі нѣнѣ кѣндѣ еа се вѣкѣрѣ де о аѣтономїѣ ескїзівѣ, нѣнѣ кѣндѣ еа потѣреа леѣедѣтївѣ шí адміністрѣтївѣ сінѣѣрѣ о цїне ꙗн мѣні—кіарѣ не темейл шí ꙗнꙗнтересл ачестеі потері — каѣтѣ съ ꙗнфїнцѣаскѣ астѣфелѣ де школе, ка прін еле съ се факѣ кѣ потінцѣ атѣтѣ кѣлѣѣра шí ꙗнвѣцѣѣѣра попо-

рѣлѣи кѣтъ шѣ а тѣтѣрор ачелор че дорескѣ а
окѣпа дрегѣторіе шѣ демнѣтъці ла попорѣ; пен-
трѣкѣ — деакѣвом кѣхтѣ вѣне, шкѣла шѣ днвѣ-
цеторіи, шѣ офічіеле шѣ дрегѣторіи сѣнт дестіна-
те пентрѣ попорѣ, шѣ аша деакѣ еле вор а ре-
спѣнде ачестѣ дестінѣ, кѣхтѣ сѣ фѣв — кѣхтѣ
маі мѣлтѣ попоралі, адікѣ нѣцізналі. —

Попорѣлѣи тѣте деслегѣріле кѣхселор селе,
тѣте мандателе маімарілор сѣи сѣсе дмпѣртѣ-
шаскѣ тотѣ-де-зна дн пропріа сѣа лімѣв нѣціз-
нале; пентрѣкѣ, деакѣ цѣа претінде ді н пар-
теа лѣи — респѣнтѣ, аплекаре, аскѣлтаре кѣтрѣ
мандателе шѣ дечіселе маімарілор, дѣнѣ мінте шѣ
дѣпѣ дрегѣтате хрмеазѣ, ка лѣи ачеле мандате шѣ
дечісе сѣ се факѣ пречепѣте, ка коноскѣндѣ-ле
елѣ, сѣ се п ѳтѣ конвѣце деспре аевѣрѣл шѣ вѣнѣ-
татеа лор; кѣчі орі шѣ кѣм, попорѣл констѣ дін
ѳмені, адікѣ дін фѣнтѣре кѣцѣтѣторѣ шѣ коноскѣ-
торѣ, карі дін фѣреа лор аз лінсѣ де конвѣцѣре. —

Попорѣлѣи се кѣвіне шѣ дрегѣл де а се
потѣ пѣнѣце ла локѣріле маіналте, шѣ дрегѣл
де а негічізна — кіарѣ шѣ ла Маіестате шѣ ла
міністрі Маіестатеі — дн пропріа сѣа лімѣв
нѣцізнале; кѣчі прін дрегѣл де а се пѣнѣце ла
локѣріле маіналте, шѣ де а негічізна ла маіестате,
знѣ дрегѣл че кончедѣ шѣ гѣверніеле челе маі
авсолѣте, попорѣл девѣне дн реферінѣцѣ комѣнѣ
немезѣлочѣтѣ кѣ ачестѣналте ахторітѣці, дн
каре кѣхтѣ еле требѣе сѣ се днбраче дн кара-

теріѣл попорѣлѣ, ашадаръ съ деа ши ресолѣціѣ-
ніле ѣн лимба попорѣлѣ. —

Ка попорѣл съ потъ пречепе ши прецѣи
воіа ши ѣнтенѣіѣнеа дрегъторіелор ши а гъвер-
ніѣлѣ, лѣі тоте ординѣіѣніле ши діспѣсѣіѣ-
ніле ши месѣріле, прекъм ши тоте леціле,
че се атінгъ де елѣ, кахтъ съ і-се пѣвліче
ѣн пропріа лѣі лимбъ, ши адікъ, аколо, хнде
попорѣл прін репрезентанціі сеі, алені де сіне
де-а-дрептѣл, іеа парте ла адміністрѣіѣнеа сѣх
леѣеслѣіѣнеа патріеі, ши аша даръ ѣн ачестѣ
кіпѣ посѣде о парте де дрептѣ де аѣтономіѣ орі
сѣверанітате, — леціле ши діспѣсѣіѣніле ема-
нате пе калеа ачеста съ і-се пѣвліче ѣн лимба
лѣі ка тестѣ, алтмінтреле ка традѣчері аѣтенті-
че, пентрѣ карі потестатеа сѣверанѣ кіарѣ дѣпѣ
ескісівл сеѣ карактеріѣ де сѣверанітате ва тре-
влі съ гріѣеаскъ кѣ тотъ конштііѣнца.

Дечі даръ потестатеа статѣлѣ сѣх стѣ-
пѣніреа, деакъ еа-ші сімте кіѣмареа провіден-
чіале, ши маі кѣ самъ, деакъ еа ескісіва сеа сѣ-
веранітате (аѣтокраціѣ) фацъ кѣ попореле — нѣ
нѣмаі воіѣште ѣн фаптъ а ши-о пѣстра прін
леці ши алте гаранціе де потере, дар' ши а ши-о
лецітіма кѣ ѣнцеленѣіѣне, — кахтъ съ гріѣеаскъ
кѣ тотѣ-де-адінсѣл, ка дрептѣріле, че дѣпѣ фіре
ші дѣпѣ постѣлателе хнеі політече сѣнѣтосе
компетѣ попорелор ѣн прівіѣнца лимбелор ши нѣ-
ціѣналітѣцілор лор, атѣтѣ ѣн офічіе ши ла
дрегъторіе, кѣтѣ ши ѣн віаца комѣне песте тотѣ,

съ се мѣлцѣмеаскъ де о потривъ ши деплинъ; ашадаръ ка тóте ахторитѣцїле ши дрегъторїеле, карї кѣ попорѣл девїнъ ꙗн атїнцере комѣне, регълатъ, съ фїѣ нѣчїзналі, ва съ зікъ, съ штїѣ лїмба попорѣлї деплїнъ, ши ꙗн ачеастъ лїмбъ съ ꙗмпїнеаскъ тóте лѣкрѣрїле сале; еар аколо, хнде попорѣл ар кѣста дїн фелѣрїте прѣместекате нѣчїзналітѣцї, ахторитѣцїле ши дрегъторїеле пѣмїче съ штїѣ ши съ аплїче ꙗн фѣнпчїхнїле сале челѣпоцїнъ ачеле дóже-треї лїмбе, карї ꙗн віаца комѣне ши комерчїѣл пѣвлїкъ, прїн маїорїтатеа попорелор че ле ворбескъ, сѣх ши прїн чевашї деосевїтъ ꙗнсемнѣтате морале — прева-лескъ. Аша d. e. ꙗнПрага съ штїѣ лѣкра ши съ лѣкре ꙗн лїмба чехїкъ ши немцеаскъ, — ꙗн Песта ꙗн лїмба немцеаскъ, маѣаръ ши словакъ, — ꙗн Лїовїа ꙗн лїмба полонъ ши рѣтенъ, — ꙗн Темїшóра ꙗн лїмба немцеаскъ, ромънъ ши сербъ, — ꙗн Ёрвѣа-маре ꙗн лїмба ромънъ ши маѣаръ, — ꙗн Сївїѣ ꙗн чеа ромънъ ши ѣермънъ, ш. а. м. де парте, ши тотѣ-аша ши прїн черкѣрї ши префептѣре орї комїтате. Ачеаста сїгѣрѣ кѣ се ва потѣ, фїїндкъ аколо, хнде се афлъ астѣфелъ де местекѣтѣре нѣчїзналі, бѣрвациї чеї кѣлци аї попорелор декомѣнъ штїѣ вїнїшор тóте лїмбеле маї фреквенци ши маї ꙗнсемнате; — еар ꙗнкѣтѣ пентрѣ праптїверїтатеа месѣреї рекомѣдате, сѣхтемъ конвїнші, ка еа нѣмаї прїн ачеї óменї се ва траѣе ла ꙗндоїалъ, карїї конкрескъци фїїндѣ кѣ сїстема де адмїнїстрѣчїзне вѣрократїкъ де

азі, чеа атътъ де нефіреаскъ ші комплікатъ, кътъ де схмтѣосъ ші грехѣне, ші кіар дін ачесте кахсе де тѣтъ лѣмеа кондемнатъ ші лѣнѣдатъ, — нѣ схнтъ ꙗн старе де а се смѣлѣ ші елівера дін тр'ѣнса. Дар' тімпѣл, ші прантіка, ші опініѣнеа пѣвлікъ, ші кѣвѣнтѣл монархѣлѣ ачестъ сістемъ о дедікаръ морцеі, дечі еа треѣхе съ пеаръ, фѣкѣндѣ локъ ѣнеі алтеі, сімпле, рѣчізналі, фірешті, прін ѣрмаре — поноралі. О ліпсъ прѣ'нтецітѣре стіргъ ші претінде ѣнѣ фелѣ де гѣвернемѣнтъ ші адміністрѣчіѣне а попорѣлѣ прін сіне ꙗнсѣші (selfgovernment), апоі ачестъ сістемъ понорале — кахтъ се трагъ дѣпъ сіне делокъ депліна реалісаре а тѣтѣрор ꙗнтереселор лімбістіѣе ші нѣцізналі; кѣчі кътъ одатъ лѣкрѣл дѣвіне аколо, ка понорѣл съ-ші кахте елѣ ꙗнсѣші де треѣеле сале адміністрѣтіѣе ші ѣждекѣторешті, съ'нцелѣе, кѣ ачесте нѣ се пѣте фаче, дѣкътъ — ꙗн пропріа сеа лімѣъ нѣцізнале. — Еар пе ачелі вѣрѣаці ші 'налці коріѣелі аі статѣлѣ, кѣрор астѣфелѣ де реформъ нѣ ле плаче, орі се паре кѣ непотінѣъ, ші каріі кіарѣ центрѣ ачесте, сире а-ші ма-скá рѣл гѣстѣ ші кѣѣетѣ, ꙗнтр' ѣнѣ кіпѣ челѣ маінекомпетінте дін лѣме, акѣші претіндѣ, кѣ понѣреле ші лімѣеле лор н'ар фі каліфікате центрѣ атарі мѣреѣе ꙗнстітѣчіѣні нѣцізналі, акѣші еарѣші, кѣ ꙗнселе ачесте ꙗнстітѣчіѣні н'ар фі опортѣне ші вѣне, — пе еі іі рогѣмѣ, центрѣ нѣмеле лѣі домнезех, ка азі, кѣндѣ тім-

тѣл стрігъ ші зрѣе, съ айвъ — .Лнкаі атѣтъ патріотісмъ ші авнегаре де сіне, ка съ се'нвоіаскъ а фаче о .Лнчеркаре, дар о .Лнчеркаре серіобъ ші онестъ, еар нх де челе рафінате ші префѣкѣте.

Че е дрептѣ ші кѣвіінчосѣ, ші адевератѣ ші вѣнѣ, ачеіа нѣмаі атѣнчі пѣте съ фіѣ грѣх де прічепѣтѣ ші де! .Лнвецатѣ, кѣндѣ се афлѣ местекатѣ ші сѣчѣтѣ ші префѣкѣтѣ кѣ ма-ре рафінеріѣ; еар фііндѣ елѣ сімплѣ ші немѣе-стрѣтѣ, се пѣтрѣнде де тѣтъ мінтеа сѣнѣтѣсъ де лѣкѣ, апоі мінте сѣнѣтѣсъ съ нх се маі .Лн-доіаскъ нѣміне, кѣ поіореле ші нѣчѣніе азѣ вор фі авѣндѣ! —

Трапталъ сѣплементаріѣ.

Din пѣнтѣл де ведере алѣ нѣззінцелор
маціаре модерне.

Тотѣ омѣл кѣ кѣлтѣрѣ політекѣ кахтѣ сѣ
реконѣскѣ, кѣ — дн ачелѣ моментѣ, кѣндѣ дн
днтрегѣл, сѣх кѣпрінсѣл статѣлѣ ахстриакѣ
с'ар днфінца о Унгаріѣ де сіне стѣтѣтѣоре, ва
зѣ зікѣ о Унгаріѣ, прекѣм фѣсесе ачелѣ фѣндатѣ
де сѣнтѣл Стефанѣ прімѣл реѣе, ші прекѣм еа
се аратѣ прін сѣнциѣнеа прамнатікѣ, ші прін
жѣрѣмѣнтѣл че пѣнѣх реѣі ла'нкоронаре, прекѣм
ші прін леѣіле че пѣрчѣсерѣ дін діетесе хнгѣ-
решті пѣнѣ ла анѣл 1848, — адікѣ о Унгаріѣ,
кареа тѣте требеле сале днтерне сѣ ші-ле факѣ
еа сінгѣрѣ де сіне дн лімба маѣарѣ, дѣнѣ днте-
ресѣ кѣратѣ маѣарѣ, фѣрѣ атернаре де Віена,
ші кареа прін прекѣмпѣнтіѣореа сеа днхѣрѣере
леѣеслѣтѣвѣ асѣпра вѣдѣетѣлѣ ші а рекѣзтѣ-
реі, мезѣлочітѣ ар атінце ші діріѣе ші требеле
естерне кіарѣ ші але челорѣлalte пѣрѣі але мо-

наркіеі, de карі ea de фелѣ нѣ с'ар цинѣ, декътѣ прін ідентітатеа персонеі домініторіѣлѣ,—челѣ алтѣмінтре ші ꙗн дрептѣріле сале свѣране прѣмѣрцінітѣ, — ка каре Ѣнгаріѣ астѣзі тоці коріфеі маціарімор претіндѣ кѣтотѣ-de-адінсѣл, — адеверата ші реáleа жнітате а монаркіеі нѣ нѣмаі къ с'ар склінті дін фѣндаментѣ, чі с'ар рѣмпе кѣратѣ ꙗн дѣже!

Ачі провокареа ла пѣсѣчїзнеа ші реферінца де пѣнѣ ла анѣл 1848 нѣ ні-се паре немерітѣ, къчі кіарѣ ачеа старе де маїнаїнте — де ші се афлá ea ꙗн ꙗмпрежѣрѣрі ші політече, ші діпломатїче, ші нѣчїзналі, ші економїче — мѣлтѣ маі фаворавері, тотѣші авѣ не пѣте арѣтá, декътѣ — о не'нчетатѣ сѣѣшїетѣрѣ, о пермѣнїнте жнтѣ, че де репесїте орі прорѣпсѣ н револтѣ— ꙗнтре амбеле потестѣці ꙗмпѣжнѣтѣре де статѣ, адїкъ ꙗнтре потестатеа рецелѣ Ѣнгаріеі ші ачеїа а ꙗмперѣторіѣлѣ Австрїї,

Тотѣ атѣтѣ де поцінѣ конвїнгѣтѣре ші ꙗмпѣжнѣтѣре е провокареа ла есемпѣл алтор' статѣрі нѣмаі прін жнїзнеа персонале ꙗмпрезнатѣ; пентрѣкъ — деакѣ вом къѣта бїне, афлѣмѣ ꙗнтре ачелеа ші Австрїа, ꙗнтре пѣсѣчїзнеа ачелора ші а Австрїеі ꙗн кончертѣл статѣрімор ежропѣне, ꙗнтре ꙗнтереселе, тенденцеле, реферінцеле ші черкѣстѣріле — дїнлѣжнтрѣ ші дїнафарѣ але Австрїеі ші але ачелора — о дїферїнцѣ омнілатерале — атѣтѣ де есенціарїѣ ші енорме, ꙗнкѣтѣ о серїѣсѣ асемѣнаре а Ав-

стриеі кѣ ачелеа—е ши фъръ потінцъ ши фъръ пріінцъ!

Фіъ кѣм ва фі, нобъ о сѣверанітате знгъреаскъ ђн Австріа, адікъ знгъ фелѣ де статѣ знгърескъ ђн статѣл Австріѣ, ні се паре знгъ лѣкрѣ атѣтѣ де авсърдѣ, каші кредінца ђн doi дѣмнезеі; дар нѣ маі пѣцінѣ непотрѣвѣтѣ ні се паре ши знгъ фелѣ де семі-, адікъ жѣмѣтате-сѣверанітате знгъреаскъ, знгъ фелѣ де жѣмѣтате статѣ ђн статѣ, кам каші знгъ семізеѣ де чеі пѣгънешті, каріі, фііндѣкъ нѣ ераз декѣтѣ нелѣче амѣцѣторе ши ђншелѣторе, нічі къ потѣѣ къста, декѣтѣ ђн ачеі тімпі ђнтѣнекаці, прін амѣцѣре ши ђншелѣчѣне!

Семісѣверанітатеа, дѣпѣ лоцікъ ши праптікъ лѣзатѣ — ва сѣ зѣкъ атѣта, кътѣ „дрептѣл де а аштепта сѣверанітате ђнтреагѣ“; къчі — мінтеа не сѣзне, къ — нічі е дрептѣ нічі се пѣте, ка статѣл семісѣверанѣ прін орѣчѣнева сѣ се 'нпедече ђн кълтѣра ши десволтереа вѣртѣцілор сѣле — маі къ сеамѣ ачелор маі дефрѣнте, прекѣм е аѣтономіа сеа; спре ачеастѣ кълтѣрѣ ши десволтаре знгѣ атаре статѣ і датѣ ши тотѣ дрептѣл, дар елѣ аре ши тотѣ ђндемнѣл ђн ђнсаші реконосѣѣта сеа семісѣверанітате сѣз аѣтономіѣ; дечі дѣнсѣл сервѣндѣ-се къ мінте де ачестѣ дрептѣ, ва нѣзѣ фѣреште не'нчетатѣ ла сѣверанітатеа депѣнѣ, ши де ачеастѣ нѣзѣре — кіарѣ пентрѣжкъ еа се разѣмѣ

Ан натъра лъкрълъ, нѣме-лъ ва потѣ лѣси, шѣ тотъ аша де поцінх'лъ ва потѣ опрѣ чѣнева, ка — делокъ че потерѣле ѣ вор ажънѣе шѣ тѣмпъл ѣ ва фѣ фаворавере, съ-шѣ елѣпте шѣ къштѣе шѣ съверанѣтата перфентъ. Че е дрептх, ачестх къштѣгх Ан сѣне лхатх — н'ар' фѣ вре-хнх маре рех; Ансѣ де алтх парте кахтх съ къцетъмх, къ пѣнх съ се пѣтх елх ажънѣе, е не'нкхнжх-ратх де лѣсѣ, ка съ декхргх хнх не'нчетатх прочесх, о н'енчеатх, непѣчѣхтѣре шѣ слѣвѣтѣре шѣ стрѣхтѣре лѣптх Антре челе дѣже потерѣ съверане де статх шѣ Антре попѣреле че се цѣнх де еле!—Шѣ 'н ачѣаста прѣвѣнцѣ афлѣмх Ан Исторѣа тѣмпѣлор трекхѣ челе маѣ къмпѣте прове.

Дѣчѣ дарх, деакх вом прѣвѣ лъкръл дѣн пѣн-тѣл де ведере алх праптѣчѣе, о ахтономѣ полѣ-текх-нѣчѣзнале хнгрѣаскх, сеѣ — дрептх зѣ-къндх-ѣ — мѣцарѣаскх, астѣзѣ, дѣпѣ-че егалѣта-теа де дрептх Ан прѣнчѣпѣх се афлѣ реконоскх-тх де не тронх — центрх тѣте семѣнѣеле, — ар фѣ зна дѣн челе маѣ фаталѣ аномалѣе, че потх есѣсте, шѣ еа ар авѣ де немезѣлочѣтх хрмарѣ: сѣх касарѣа адѣкх штерѣѣреа егалѣтатѣе де дрептх центрх челѣлатѣе попѣре Ан Австрѣа, — Анкаре касх, чѣне нх веде, къ Австрѣа делокх с'ар префачѣ Антр'о мѣсеравѣре Търчѣ Ан форматх мѣрѣтх? — сѣх — деакх прѣнчѣпѣл егалѣтатѣе де дрептх нѣчѣзнале ар ремѣнѣ Ан по-тере, — лѣцѣтѣма, адѣкх дѣн ачестх прѣнчѣпѣх де сѣне пѣрчѣзѣнда нѣзхѣнцѣ а тѣхтѣрор нѣчѣхнѣлор

ни церілар спре асеміне автономіъ; дар пънъ съ се ажънгъ ачеаста, ам тревъі съ тречемъ прінтр'о старе де Антр'ътъчизне ни конфъсіх-не Анфрікошатъ, мънъндъ о лънтъ спре діферіте пърці, о лънтъ — морале ни фісікъ, прѣкъмплітъ; — Антр'ачеіа попореле немаџаре дін Унгаріа еар ар девені ла неферічїта старе, де а нъ шті, къ орї Антр'адевеъръ — чїне стъпънеште? — де чїне съ аскълте? — кзі съ мълцьмеаскъ вінееле? — кзі съ се пльнгъ пентръ рех? — кзі съ аскрітъ ни реторне апесареа ни недрентатеа? — дар апої къ Андоїта лїмбъ домніторе — бетеле нъчїзнї немаџаре ни неџермъне — чеар маї шті фаче? — грехтъціле, Андоїелеле, педечїле че ар ресърі де ачі, към ле-ар маї шті Антем-піна?!
 BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Нїме нъ поте серві ла дої домні“ — а зісх мълтъїторїхл, шї зіса лзі е сълтъ, адїкъ пъръреа адевератъ! Дечї даръ че поте фї маї авсърдъ декътх а претїнде, ка ромънхл шї челелалте попореле немаџаре дін Унгаріа ни пърціле че се цїнѣх де корона еї — съ аївъ дѳже стъпънїрі къ дѳже лїмбе овлегътїве — зна маџаръ шї зна немцеаскъ, — съ аскълте шї де маџарї шї де немці, де дѳже попореле шї гъвернїе къ тотхл неасемїні, атътх де діферїте Ан лїмбъ шї Ан фїре, кътх Ан кълтъръ, интересе, тендїнце шї воїнце!! —

Маџарїсмхл модернх се пъне не базеа дрентхлзі їсторїкх, шї дене ачеаста атакъ шї

комбате пресінтеле, ші претінде пентрѣ сине дрептѣрі де азтономіѣ ꙗн тóтѣ Унгаріа ші пѣрціле че се цінѣх де еа; дар ꙗнсѣ нóзѣ нисе паре къ дѣнсѣа спре ачеаста н'ар авѣ нічі дрептѣ, нічі компетенцѣ, ꙗнтеіѣ пентрѣ ачеіа, къчі дрептѣа історікѣ аѣ Унгаріѣ ꙗн ачеастѣ прівінцѣ се паралісеазѣ прін челѣ фагтікѣ ші тотѣ-de-o-datѣ історікѣ аѣ Азстріѣ, еар адóѣа — пентрѣкъ адевератѣа ші кѣратѣа дрептѣ історікѣ, прекѣм с'а хрзітѣ еѣ ꙗн Унгаріа де сѣте де ані, нѣ компете сінгѣреі семѣнциѣ маѣаре *), чі

*) ꙗн векіа констітѣціѣне хнѣреаскѣ нѣ се афлѣ хрмѣ де вре-о преферінцѣ нѣчїзнале; новїлімеа де верї-че нѣчїзналітате авѣ тóте дрептѣріле, асеменеа плевеісмѣа тóте сарчїнеде. Претінсѣа дрептѣа аѣ маѣарісмѣа лѣ ꙗн тóтѣ Історіа веке нѣ афлѣ разімѣ де фелѣ. ꙗнсѣші мареле бѣарвтѣ Стефанѣ Сечені зіче ꙗн картеа сеа — „A kellet nére“ (пóпорѣл оріентелѣі), къмкъ маѣарїї н'ах ꙗн Унгаріа декѣтѣ хнѣ дрептѣ де прескрїпчїѣне; — еар ꙗн — „Kossuth Hirlapja“ (Газета лѣі Кошт) дїн 8. Іхнїѣ 1848 чїтїмѣ ꙗн ачеастѣ прівінцѣ хрмѣтóріле къвінте кътрѣ Славї: „Вїаца ꙗнсѣші е тотѣ-de-o-datѣ есворѣа дрептѣлѣі вїѣцеї. Деакѣ славїї се сїмтѣ вѣтѣмаці пентрѣ-къ есісте семѣнциа маѣарѣ, дѣншїї плакѣ чертесе пентрѣ ачеаста къ дѣмнезеѣ, къчі ної, маѣарїї, пентрѣ хнѣ нѣрѣ адеверѣ історікѣ — нѣ вома нѣрѣсі ачеастѣ патрїѣ.“ („Az élet maga — egyszersmind az életjogának kuforrása. — Ha a szlavokat sérti az, hogy magyar faj léte-

тѣтѣрор поно́релор дін Унгаріа де о потривъ; аної ачестор дін хрмъ, анѣме поно́релор немацаре, карі факъ нѣмерѣл прекѣмпнѣиторіѣ алъ попорѣчѣзнеі, ачелѣ дрептѣ історікѣ нічі кѣндѣ н'а сервітѣ сире маре фолосѣ, чі маі мѣлтѣ сире пагѣвъ ші стрікаре; маі де парте, центръкѣ ачелѣ дрептѣ історікѣ специфікѣ мацарѣ, кареле .Ан діетеле хнѣхрешті дін анії 1832—36, 1840 ші 1844 прін препондеранца арістокраціѣ мацаре се хрзі, ші .Ан діета дін 1848 се реалісь, дін партеа поно́релор немацаре, аша дарѣ дін партеа маіоріталеі цереі нічі кѣндѣ нѣ с'а реконосѣтѣ, чі дін контръ тотѣ-де-зна с'а декіѣратѣ de desпоціѣ ші авѣзѣ de потѣре, ші с'а ленѣдатѣ; — деці дарѣ віне прічепѣтѣл .Антересѣ морале ші нѣцізнале алъ поно́релор хнѣхрешті немацаре нѣ нѣмаі къ нѣ по́те дорі, ва кіарѣ нічі сѣфері ре'нвіареа ші рестахрареа Унгаріѣ аша прекѣм ера дѣнса одатѣ — пѣнѣ кѣндѣ .Ан анѣл 1849 кѣзѣ .Анфрѣнтѣ, ші 1850—53 прін конто-

zik, tessék pörbe szállani iránta az istennel; mi csupa történeti igazságból nem fogjuk itt hagyni ez országot.“) = Деці дарѣ мацаріі .Аншіі реконосѣ, кѣмикѣ .А Паноніа славіі аз маі таре дрептѣ історікѣ, декѣтѣ еі; ші тотѣ асемене реконоштере каѣтѣ сѣ факѣ ромѣнілор .Ампрівінца Дачіеі: прін хрмаре мацаріі пе темеіѣл дрептѣлѣ історікѣ авѣ ар маі потѣ претінде азі фрѣніле гѣверніѣлѣі. —

піреа еі кѣ челелалте провінчіе — се 'нмормън-
тѣ; нентрѣкъ ачелѣ претінсѣ дрептѣ історікѣ. А
прівінца ачестор' попоре н'ар фі, декѣтѣ абсолю-
та нѣгъчїзне а егалітатеі лор де дрептѣ нѣціз-
нале, шї а демнітатеі лор змане; прін зрмаре
елѣ-дѣпѣ кѣм 'лѣ ведемѣ есплікъндѣ-се шї аплі-
къндѣ-се дін партеа прекъмпъніторіѣл маціа-
рісмѣ арістократікѣ, н'ар фі, декѣтѣ — зміліреа
лор морале шї нѣчїзнале!

Ашадарѣ знѣ дрептѣ історікѣ, ескісівѣ ма-
царѣ нѣ есісте шї нѣ по́те абе валоре, шї —
деакѣ кѣ то́те ачестеа знѣ астѣфелѣ де дрептѣ,
ка. А. анѣл 1848, с'ар маі. А. черка а се реаліса,
сѣ фїмѣ конвінші, кѣ. А. контра знѣїа ка ачела
дін партеа попорелор немацаре, че прін елѣ с'ар
амерінца. В. шї. С. атака. А. ниве. егалітатеа. де дрептѣ,
прін зрмаре — А. челе маі сѣнте шї маі скъмне
але сале. А. тересе зманітарі шї нѣчїзнарі, —
с'ар рідіка тотѣ ачеле. А. фрікошате протесте,
каші атѣнчі.

Еар челор поціні дїнтре. А. нвѣцаціі мацарі,
карїі — ка. домнѣл де Іванка *) шї знїі дела

*) Ачеста. А. Н. 158 а. лѣ газетеі віенезе
„Wandere“ дін а к. кончеде попорелор не-
маціаре дін Унгаріа маі то́те дрептѣріле
націзналі, пѣнѣ шї де а грѣї. А. діета па-
тріеі. А. лімба лор пропрїѣ; знікѣл прїві-
леціѣ че претінде нентрѣ лімба мацарѣ —
е, ка еа сінгѣрѣ сѣ формезе тестѣл леці-
лор. Ноі. А. ачеастѣ прівінцѣ не цїнемѣ

„Pesti parló“, сѣнтѣ атѣтѣ де днцеленці ші но-
білі, днкѣтѣ де дрептѣл історікѣ нѣ вор а се
фолосі, декѣтѣ ка де знѣ фндѣментѣ де лівер-
тате суре а рідіка не елѣ о Унгаріѣ модернѣ,
дѣнѣ речерінцеле тімнѣлѣі реформатѣ,
— ачелора ноі ле-амѣ да фрѣцескѣл дндемнѣ,
ка, деакѣ еі днтр'адеве рѣ дорескѣ фрѣціѣтатеа
ші дрептатеа, де „тімеіѣл історікѣ“, челѣ-че
дѣнѣ трістеле схвенірі дін трекѣтѣ, нѣ нѣте а
нѣ дештента дн ноі препѣсѣ ші не'нкредере, —

de distincerea че фѣкѣрѣмѣ маі сѣсѣ сѣв V
ear днкѣтѣ пентрѣ чеіа-ѣе дн прінвінца
пропорціѣнеі етнографіче — атѣтѣ домніалѣі,
кѣтѣ ші маі де знѣзі знѣл дін сенаторіі імпе-
ріалі, ва кіарѣ ші статістікѣл Fényes дн бро-
шѣра сеа декѣренѣ пѣлкатѣ сѣв тітѣл
„A magyarság“ = „Елементѣл маѣарѣ“, (дн
контрастѣ, кѣ амбеле едіціѣні але Статісті-
чеі сале), ші маі мѣлці алціі дн зілеле нѣ-
стре, фрѣрѣтотѣ темейѣл ші резонѣл афірмѣ,
кѣмкѣ адікѣ нѣчѣзнеа маѣіарѣ фаче партеа
чеа маі маре дін Унгаріа ші церіле че се
цінѣдеа, анѣме несте шенте міліоне де сѣ-
флете, — дн ачеастѣ прівінецѣ дндрѣмѣмѣ
атѣтѣ не домніалор, кѣтѣ ші не тотѣ омѣл-
че іѣвеште адеверѣл ші дореште конвін-
цере — ла дателе статістіче офіціалі, дѣнѣ
карі маѣаріі дін тѣтѣ лѣмеа абѣ нѣмерѣ ка
ла чінчі міліоне сѣфлете, ші ашадарѣ дн
Унгаріа де азі абѣ факѣ чева несте жѣмѣ-
тате, ear дн Унгаріа де пѣнѣ ла 1848,
абѣ кам а треіа парте а попорѣчѣнеі. —

маї віне съ се ласе де локъ къ тотъл, ші съ'ші
 Ампрехне тóте потеріле къ ної ші къ челелалте
 фрѣцешті попорѣ, ка къ тоціі ла-о-лалтъ съ не
 клѣдімъ о патріѣ модернѣ, нъ не мѣчезітеле пер-
 гѣменте ші рѣцінітеле прівілеціе, чі — дѣпъ
 постѣлателе ліпселор комзні ші але спірітѣлѣ
 тімпѣлѣ, не челъ маї ноз, маї апроватъ, пѣрѣреа
 реале ші солідѣ темейѣ, адікъ не прінчіпіл
 деплінеі егалітѣці де дрепѣ а тѣтѣрор
 нѣчїзналітѣцілор; къ атѣтѣ маї вѣртосѣ,
 къчі — Антр'адеверѣ, деакъ къѣтѣмъ віне, прѣ-
 зпирѣ не конвінцемъ, къ — нъ адѣчереа амінте
 де кътарі марціні але церілор де маї 'наінте, ші
 де кътарі прѣ'нсемнате прівілеціе але знор'класе
 — е казса, че астѣзі непѣчїзеште ші Анфеорѣ
 ші кътрїѣрѣ попорѣле Австріеі, Амплендѣ-ле де
 не'ндестѣларе ші темере, — мартѣре не е сем-
 ціл ші конштїінца къ — нъ, чі — сарчінеде ші
 анѣсѣріле челе прѣ мѣлте ші прѣ греле, фісіче
 ші моралі ші нѣчїзналі, карі Анчепѣсерѣ а ле
 фаче віаца несѣферітѣ, зѣкъндѣ асѣпра семцілѣ
 лор морале ші нѣчїзнале ка знѣ алѣ, рѣпіндѣ-
 ле мезѣлѣчеле ші потінца де а се десволта, де
 а пропѣші спре чівілісѣчїзне, де а-ші десфѣшѣ-
 ра Ансѣпїріле ші потеріле, амесѣратѣ къ фіреа
 лор ші къ спірітѣл тімпѣлѣ, ашадарѣ Ампеде-
 къндѣ-ле де а се Ансѣфлеці пентрѣ ачеіа че мін-
 теа ле аратѣ ка адевератѣ вѣнѣ, ші маре, ші
 новілѣ! — Еар' деакъ е ворѣва, ка пелѣнгѣ Ам-
 прежѣрѣріле ші дѣпъ політека де пѣнѣ акѣм,

҂нлокъ де цермънїсмъл де азї, съ стъпънеаскъ мацарїсмъл, сѣх боемїсмъл, сеѣ арістократїсмъл челъ їсторїкъ, ачеаста попорълзі ҂н фаптъ шї реáлїтате нъ-ї пóте фї, декътъ — тотъ атъта! Дар деакъ се лъкръ, ка апъсареа чеа маре че заче асъпра попорълзі дїн Австріа песте тотъ, ҂нтр'адеверъ съ ҂нчете, атънчі ної, дъпъ лоціка нóстръ ам фї плеваці а креде, къмкъ ачеаста дїн чентръл гъвернїлзі австріакъ маї бїне шї маї зшор с'ар потé, декътъ дїн партеа провинціелор сїнгъларї; пентрѣ-къ дъпъ конвінцереа нóстръ, мълцъмїреа попóрелор тътърор нъ се пóте ефънтъї, декътъ а) прїн о асемене зшъраре а сарчїнелор тътърор, еар нъ нъмаї а знора класе, орі нъцізнї, орі церї; б) прїн о церфентъ шї децлїнъ реáлїсатъ егалїтате де дрептъ а тътърор нъцізналїтъцілор, еар нъ нъмаї а знора. Дечї прекън апъсареа комънъ шї де о потрївъ а тътърора, нъмаї дїн чентрѣ, прїн ҂нтрънїреа тътърор потерїлор ҂н гъвернъ, с'а пóтхтъ фаче атътъ де деплїнъ, кїаръ аша кредемъ, къ шї зшърареа комънъ шї де о потрївъ а тътърора, шї асеменеа ҂ндрептъцире а тътърор нъцізналїтъцілор, дъпъ ҂нсашї фїреа лъкрълзі, дїн чентрѣ, прїн потерїле тътърор попóрелор ҂нпрезнате — с'ар потé мезълочї маї потрївїтъ. — Орі дóръ кондъкъторїї попóрелор, дъпъ есперїїнцеле фъкъте де зече ані ҂нкóче, съ фїъ пердътъ тóтъ ҂нкредере кътръ потестатеа централе? Бїне, дар че ҂н-

кредере потъ еі съ айвъ — дъпъ тикълбселе еспе-
 рїинце де зечі ші сѣте де ані пѣнъ ла 1849 —
 кѣтръ маціарісмъ, сѣх олигархісмъ! — Корі-
 феі ачестора спре гаранціареа егалитатеі де
 дрептъ, пропънъ лнтродъчереа знор лнстїтѣ-
 цїзні аѣтоме прїн провїнціе; віне, домніалор
 каѣте, ка лн фрѣцаскъ лнсоціре кѣ тóте по-
 побреле ші нѣчізніле Аѣстріеі, съ лнфїн-
 цаскъ атарї лнстїтѣцїзні лн центрѣл монаркіеі
 спре асекърѣреа егалитатеі де дрептъ а
 тѣтѣрор, ші мерїтѣл лор ва фі кѣ атѣтѣ маї
 маре, ші тотѣ препѣсѣл кѣтръ еі ші тенденцеле
 лор се ва лнконѣѣра, фїндѣ-къ дѣншіі ачі, прїн
 релатїва лор маїоритате ші прїн арістокраціа
 лор чеа енорме, че маї къ-шї еасъ дїн пїедесталъ,
 нѣ вор потѣ атѣтѣ де зшор прекѣмпъні ші
 домні, ка'н Унгарїа. Каѣтѣ съ спѣнемъ кѣратѣ, че
 астѣзі нічі къ се маї потѣ аскънде, кѣмкъ лн лн-
 преѣѣрїле пресїнци тóте тенденцеле че се ре-
 дѣкъ спре ревіндікѣцїзні історїче, адїкъ спре ре-
 стаѣрареа дрептѣрїлор де маї наїнте, де сіне
 дештеантѣ о прѣ маре сѣспїцізне ші н'нкредере,
 де о парте, — центрѣ-къ попорѣл де атѣнчі,
 дѣпъ Історїѣ маї къ н'авѣ нічі знѣ дрептѣ, чї нѣ-
 маї сарчіне, — еар де алтѣ парте, центрѣ-къ
 лнтрѣ тоці ачеі че се апѣкарѣ де васае Істо-
 ріеі, маї къ нѣ се афлѣ нічі знѣ вѣрѣатѣ дїн сі-
 нѣл попорѣлї дерѣндѣ, ші анѣме дїн нѣцізніле
 челе маї апѣсате шї асѣпрїте, чї тоці сѣнтѣдїн кла-
 селе ші нѣцізніле, карї лн ачелѣ тїмнѣ історїкѣ

свѣжърахъ de дрептѣри ші пѣсѣчїзні преферїте. Е лѣкрѣ фірескѣ, ші се'нцеледе прѣзшор, къ еї — спре маскареа тендїнцелор сале, ворвескѣ тотѣ de Антересѣл попóрелор ші алѣ монаркіѣ Антреці, сѣхъ алѣ тронѣлї, пентрѣ къ штіхъ еї прѣвїне, къ дѣпѣкъмъ стахъ азї лѣкрѣрїле, фѣрѣ пѣрті-нїре дїн партеа опїнізнеї пѣвлїче, нѣ потѣ ажн-це кїарѣ немїкѣ, дечї прїн фраселе челе вїне-сѣнѣтóре ші прїн лїнгѣшїрїле челе формóсе нѣ вор декѣтѣ — а амеці ші а амѣці опїнізнеа пѣвлїкъ, кредѣлїтатеа попóрелор. Дарѣ нóѣ нї се паре, къ дѣншїї аптеантѣ прѣмѣлтѣ дела сїмплїтатеа ші хїтѣчїа попóрелор. Мацарїї анѣме, къндѣ еї астѣї апѣкъ тóтѣ окасїзнеа, ка къ маре остентѣчїзне, ла похареле плїне ші спѣмънде съ се'нпаче ші Анфрѣцескѣ, дѣпѣ къ спѣнѣ, къ ромънїї ші сервїї, къ ачеї ромънїї ші сервїї але къ-рор плѣці дїн анїї 1848 ші 1849 Анкъ ші акѣм маї сѣнцѣрѣ, — домнїалор, сїгѣрѣ къ се Аншалѣ, деакѣ кредѣ, къмкъ ромънїї ші сервїї ле вор маї ажѣта къндѣва а ажнце ле ачеа неферїчїтѣ старе de маї наїнте, кареа Ан анїї 1848 ші 1849 продѣсъ къмплїта лѣптѣ Антре фраці!

Попóреле Унгарїеї, маї къ самѣ ромънїї, еї — прекѣм се штіѣ, аѣ тóтѣ плекареа кътрѣ попорѣл мацарѣ, еї їзвескѣ ші стїмѣ тóте нѣ-чїзналїтѣцїле фѣрѣ есчепчїзне, пентрѣ-къ во-їескѣ, ка кїарѣ аша ші алції фѣрѣ есчепчїзне съ їзвѣаскѣ ші съ стїме пе алор; дар къ нѣчїзналї-татеа чеа мацїарѣ еї сїмпатїсеазѣ Ан челе ма

мѣлте пѣрци маі кѣ самѣ, ші ачеаста 'ші аре те-
 меіѣл сеѣ фірескѣ ші історікѣ, ненегавере. Ачеа-
 ста маѣаріі чеі лѣмінаці прѣбіне о штіѣ, нічі кѣ
 ле е неконоскѣтѣ прѣ. ѿнсемнатѣл акрескѣмѣнтѣ
 арістократікѣ ші патриотікѣ, че элементѣл лор
 ѿн тѣте тімпѣрле кѣштігѣ' дін попѣреле нема-
 ѣаре, маі кѣ самѣ дін чел ромѣнескѣ; де алтѣ
 парте ші ѿнвѣцаціі челоралте попѣре, маі кѣ
 сеамѣ ромѣніі — штіѣ ші семѣескѣ, кѣмкѣ ма-
 ѣаріі де ачесте ѿмпрежѣрѣрі атѣтѣ де фавора-
 вері — тотѣдеѣна, ѣар маі кѣ сеамѣ де атѣн-
 чі, де кѣндѣ датеазѣ нѣзѣінца попѣрелор
 спре чівілісѣчіѣне прін десвортареа нѣ-
 чіѣналітатеі лор, — с'аѣ фолосітѣ ші ѿнкѣ
 ші азі се фолосескѣ — кѣратѣ нѣмаі спре про-
 пріеле сале сконѣрї спечіфіче маѣаре, ші кѣмкѣ
 кіарѣ ачеастѣ сімпатіѣ кѣтрѣ попорѣл маѣарѣ
 девені о фаталітате пентрѣ пропріа лор нѣціѣ-
 налітате, мѣріндѣ ѿнзечітѣ періѣлосітатеа
 маѣарісмѣлзі пентрѣ еа! Кѣці вѣрѣваці ромѣні
 кѣ капачітате ѿнсѣфлеѣескѣ ші кондѣкѣ кіарѣ
 ші астѣзі четеле че се лѣптѣ пентрѣ нѣчіѣналі-
 татеа маѣарѣ! Дѣнші, плекаці дін натѣрѣ эле-
 ментѣлзі ачестѣзіа, се маі адѣнарѣ ші кѣ креш-
 тере ші семѣіре маѣарѣ; прін ачеаста се рѣ-
 пірѣ ші ѿнстрѣнарѣ де ла нѣціѣнеа лор кѣ то-
 тѣл, апоі, лѣмеа о штіѣ, кѣ астѣфелѣ де омені
 ѿнстѣінаці, ренегаціі, прекѣм декомѣнѣ іі
 нѣмімѣ, дѣпѣ ачеіа девінѣ чеі маі кѣмпліці кон-
 трарі аі пропріѣлзі сеѣ элементѣ нѣціѣнале! —

Ромънии де прин то̀те пѣрциле цинѣ пе маѣари де Фрациі сеі, еі і-аѣ цинѣтѣ де Фраци дін векиме, де атѣнчі, декъндѣ еі ꙗн Трансилваніа пела ꙗнчепѣтѣл секѣлѣ аѣл зече, дѣпѣ къ̀дереа домнѣлѣ сеѣ нѣциѣзнале Целѣ, дѣндѣ де вѣнѣ воіѣ мѣна кѣ еі („sua propria voluntate dexteram dantes“). алесесерѣ пе Тохѣтѣм де принѣпе ші ꙗнтѣрїсерѣ ꙗнсоѣїреа прин жѣрѣмѣнтѣ; — де атѣнчі, декъндѣ ꙗн Бѣнатѣ домнѣл лор Гладїѣ дѣпѣ мѣлте ші крѣнте лѣпте („post multas et cruentas pugnas“) ꙗнкеїѣ кѣ стрѣвѣнїї лор паче ші амїчіѣ, пе лѣнгѣ нѣстрареа аѣтономїеї сале, — де атѣнчі, декъндѣ ꙗн пѣрциле де а сѣпра мѣрѣшѣлѣ, принѣпеле лор нѣциѣзнале Мѣнѣ Морѣтѣ дѣде пе фїѣ-сеа де мѣїере лѣї Золта фїѣлѣ лѣї Арпадѣ, ші морїндѣ фѣрѣ фїї, лѣсѣ де вѣнѣ воіѣ цеара сеа кѣ тотѣл цїнерелѣї сеѣ („et sine filio mortuus, regnum suum totaliter Zoltae genero dimisit in pace“, везї ла Anonym. Balae Reg. Not. Cap. XXII—XXVII); — маї де парте, де атѣнчі, декъндѣ еі ла олатѣ, ꙗн концелелѣре фрѣцеаскѣ сѣсѣїнѣрѣ атѣтеа прѣкѣмплїте лѣпте пентрѣ патрїа комѣнѣ ші пентрѣ крѣштїнѣтате — ꙗнконтра тѣрѣлор ші тѣртарїлор, ш. а. ші прин ачеаста ші ѣрзїрѣ кѣ рїѣрї де сѣнѣе фрѣцескѣ местекатѣ — о сѣрте комѣне; — дап кїарѣ пентрѣ ачеаста, пентрѣ-кѣ еі цинѣ пе маѣари де Фраци, кїарѣ пентрѣ ачеаста еі ші претїндѣ дѣла дѣншїї — о асемене, прѣкѣтѣ маїкѣратѣ фрѣциѣ, претїндѣ дїн партеа лор реконѣштереа ші

респектареа челеі маі перфекте егалітѣці де дрептѣ ѱн тѣтъ прівінца, дін партеа лор маі мѣлтѣ декѣтъ дін орікаре алтѣ парте; апѣсаре нѣцізнале анѣме, ромѣніі азі дін партеа фраці-лор сеі маѣарі одатѣ къ капѣл н'ар маі потѣ сѣ-фері, ші орі-че ѱнчеркаре де апѣсаре дін партеа лор, ар'пріві-о ка атакѣ темераріѣ, ка о крімѣ ка-пітале ѱнконтра семціѣлѣ сѣѣ де фрѣціѣ! — Де цермѣнісмѣ ромѣніі нічі къндѣ нѣ с'аѣ темѣтъ, ші нічі къ се вор тѣме вре-о-датѣ; елѣ къндѣ се'нтѣмплѣ де ретѣчеште, ка d. e. de зече ані ѱнкѣче, пѣте сѣ ле ѱмпедече къте не ѣнѣ тімнѣ кълтѣра, ші десвортареа, ші просперітатеа нѣ-чїзнале: дар сѣ-і деснѣчзналісезе — нічі къндѣ! Попѣреле де діферітѣ караптеріѣ нѣ се потѣ амалгамá знеле пе алтеле; ear' деакѣ е ворѣа де асемелѣчїзне, обсервѣмѣ, къ элементѣл челѣ просаікѣ цермѣнѣ, тотѣ-де-ѣна маі ѣшор се кон-топеште ѱн челѣ поетікѣ романѣ, декѣтъ дін контрѣ.

Дечі дарѣ маѣаріі, деакѣ еі ѱн прівінца че-лоралте попѣре де сѣѣ корѣна Ёнгаріеі аѣ къ-цетѣ къратѣ, фіѣ конвінші, къ е де прісосѣ а маі пеці фрѣціа ачелора, къчі еі о поседѣ ѱнтр'аде-верѣ ѱн деплінѣ месѣрѣ; дар де алтѣ парте каѣтъ сѣ ле спѣнемѣ къ тотѣ ресѣнетѣл, къ ні се паре не 'нконѣѣратѣ де ліпсѣ, ка дѣншіі къндѣ-ва сѣ адевереаскъ, къмкъ ме-рїтѣ фрѣціа лор' ші сѣнтѣ демні де еа; реконоскъндѣ маі'наїнте де тѣте, къмкъ ѱн мо-

наркїѣ шї прїн церї маї есістѣ шї алте ѱнтересе‘
 мерїте, дрептѣрї — декѣтѣ марцаре, — дескї-
 зѣндѣ-шї окїї шї възѣндѣ шї преченѣндѣ, кѣ —
 деакѣ дѣншїї нѣчїзналітатеа сеа шї-о їзвескѣ
 маї пресѣсѣ de тóте, „маї мѣлтѣ декѣтѣ
 оменїреа, маї мѣлтѣ декѣтѣ лївертатеа,
 маї мѣлтѣ декѣтѣ пе сїне ѱншїї, маї
 мѣлтѣ декѣтѣ пе дѣмнезех шї ферїчїреа
 лѣї“, — прекѣм се еспрїмѣ контеле Заї ѱн Н. 275
 алѣ Газетеї „Wandrer“ дїн а. к. — шї алцїї
 тотѣ аша потѣ сѣ-шї їзваскѣ пе а сеа, маї кѣ
 сеамѣ ромѣнїї, карїї, дѣпѣ кѣм не спѣне ѱнвѣца-
 тѣл Бонфїнїѣ (Dec. II. lib 5.) лїмба сеа нѣцїзна-
 ле, кїарѣ шї пе тїмпѣл челеї маї кѣмпїте ѱнтѣ-
 нечїмї, кѣндѣ óрделе варваре дїн тóте нѣрцї-
 ле се’нѣлзеаѣ асѣпра лор шї се стрекѣраѣ прїн
 пѣмѣнтѣл лор, шї-о стїмаѣ маї мѣлтѣ ка віаца,
 „ut non tantum pro vitae, quantum pro linguae
 incolumitate cetasse videantur“; аша дарѣ ѱнче-
 тѣндѣ дѣншїї кѣндѣва — а вісá, а фантасá а
 кѣвѣнтá тотѣ нѣмаї деспре сїне сїнгѣрї, — а лѣ-
 крá тотѣ нѣмаї пентрѣ пропрїа ескїсїва сеа гло-
 рїѣ шї просперїтате мацїарѣ; кѣчї дѣншїї деакѣ
 вор а трече de знгѣрї, de патрїоцї знгѣрештї
 адеверацї, ѱн тóте сфереле маї ’налте знде
 прїн леѣе сѣнтѣ кїѣмацї а лѣá локѣ, репресентѣ
 цеара ѱнтреагѣ, прїн зрмаре ѱнтересѣл тѣтѣ-
 рор попóрелор, че се цїнѣ de цеарѣ, каре ѱнте-
 ресѣ децї деакѣ прїн партїкѣларїсмѣл шї егоїс-
 мѣл сех нѣцїзнале ’лѣ негрїцескѣ, комїтѣ ѱн-

контра цереі ши конпатріоцілор сеі де алте лим-
 бе о прѣмаре недрептате, о перфидіѣ неіерта-
 вере; Ан зілеле де азі маі въртосѣ, кьндѣ еі се-
 лахдѣ Ан гѣра маре, кѣ сѣнтѣ чеі маі кѣлці ши
 маі лумінаці Ан патріѣ, кьндѣ аша-дарѣ ар'тре-
 вѣі сѣ ваѣ, ши сѣ реконóскѣ, ши сѣ штеаргѣ
 маріле пѣкате, че фѣкѣрѣ стрѣвѣнїї лор — Ан кон-
 трѣ-не; спре каре скопѣ нѣ потѣ ажнѣце Ан чер-
 кареа де але еспіка дін спірітѣл тїмпѣлѣі ши
 дін сїстема домнітóре де атѣнчі, чї с'ар чере кѣ
 тотѣ-де-адінскѣ, ка дѣнїї аствѣзі, Ан локѣ де
 кѣратѣл маѣарїсмѣ де пѣнѣ акѣм, сѣ Ам-
 брѣцішезе — знѣ адевератѣ, фрѣцескѣ па-
 трїотїсмѣ фѣрѣ тóтѣ ресерва; — нѣмаї
 прїн астѣфелѣ де портаре с'ар' потѣ штерѣе дін
 їнімеле конпатріоцілор немаѣарї не'нкредера
 ши препѣскѣ, че трїстеле есперїїнѣе секѣларї
 семѣнасерѣ ши нѣтрїсерѣ Ан трѣнселе кѣтрѣ ма-
 ѣарї! нѣмаї аша с'ар' потѣ фаче, ка попóреле
 челе де сѣте де ані асѣпрїте сѣ жїте трекѣтѣл
 нї сѣ-ши Ампрежне де вѣнѣ воїѣ ши фѣрѣ ре-
 сервѣ тóте потерїле сале кѣ але фрацілор ма-
 ѣарї — спре ұрзіреа знїї вїніторїѣ маї ферїче!!
 Фѣрѣ астѣфелѣ де портаре дін партеа сеа, маѣа-
 рїї н'аѣ кѣвѣнтѣ а претїнде, ка челелте нѣцізнї
 дін Унгарїа ши пѣрціле че се цїне де еа, трекѣ-
 тѣл сѣ-лѣ дѣ жїтѣреї; дїнконтрѣ ачестѣ нѣці-
 знї, деакѣ-'ши їѣвескѣ есїстїнѣа ши-'ши дорескѣ
 ферїчїреа, аѣ стрїнсѣ деторїнѣѣ, а-лѣ цїне нѣрѣ-
 реа 'наїнтеа окїлор.

Маџаріі ꙗн трекѡтѡ портарѡ съте де ані, маі къ еі сінгѡрі кѡрма патріеі, ла кареа астѡзі еар' аџнтескѡ, — дар, зех, каѡтѡ съ констѡ-тѡмѡ,къ н'о портарѡ спре фолосѡл фрѡцештілор попоре немаџаре!

Еі ꙗн секѡлѡл трекѡтѡ, ꙗнтр'ѡнѡ кѡрсѡ де 50 де ані се сервірѡ де тотѡ фелѡл де ма-кінѡчїзнї шї асѡпрїрі, пѡнѡ ꙗндѡплекарѡ не гѡ-вернїлѡ аѡстріакѡ, а ле да лор Бѡнатѡл Темїшо-реі, че прїн армеле Аѡстріеі скѡпасѡ де тѡрчі; шї спре че скопѡ? — ка ꙗн ачела съ ꙗнтроѡѡкъ неферїчїта сістемѡ ѡнгѡреаскѡ, прїн еа попорѡл ромѡнѡ, кареле нїчї кїарѡ съѡ тѡрчі ера фѡрѡ тоте дрептѡрїле, съ-лѡ деспїїѡ де тоте лїбер-татеа, съ-лѡ degrade ла треапта де вітѡ, шї — ꙗнпреѡнѡ къ пѡмѡнтѡл сез стрѡмошескѡ, съ-лѡ вѡндѡ ла ѡнї шї алѡї стрѡїні! — еі ꙗн діетеле лор дїн Пошѡнѡ прїн преѡѡмпѡнїтїореа лор арістокраѡїѡ, штеарсерѡ прївілеѡїеле ромѡнїлор, фѡрѡ а аскѡлѡтѡ не чеї ꙗнтересаѡї, діспѡнїндѡ аѡа-дарѡ де ної фѡрѡ ної — ка де о тѡрмѡ де віте; де ної, ѡнѡ попорѡ стрѡвекїѡ, ѡнѡ попорѡ маѡїарїлор де съте де ані къ тоте сїнчера фрѡ-ѡїѡ плекатѡ, кареле дѡрѡї патріеі чеї маї марї ерої, сервїндѡї тотѡ-де-ѡна къ тоте потерїле са-ле, къ сѡнѡцеле, шї къ мїнтеа шї къ авереа! *) —

*) Ачеаѡта адеверескѡ леѡїїонеле де фамїліе новїлі ꙗнтре ромѡнї, карї тоте къ сѡнѡцеле-

ѣи ꙗн Трансилваніа ꙗн анѣа de аѣхрісітъ мемо-
ріѣ 1437 кѣ секѣи ші кѣ саші ꙗн кеіарѣ ші сѣс-
цінѣрѣ пѣнѣ'н челе дін хрмѣ — легѣтѣра чеа
влѣстематѣ ꙗн контра ромѣнілор, ꙗн контра аче-
стеі маі веки, маі нѣмерѣсе семѣнціе дін цеарѣ,
ꙗн контра дрептѣрілор фірешті ші історіче але
ачестѣі попорѣ! — еі проселітисмѣа реліціѣна-
ріѣ, челѣ-че кѣ хнѣ зелѣ фанатікѣ се респѣндѣ
ла ромѣні, кѣ скопѣ de а-і десвіна, ші деморалі-
сá ші слѣві, — ꙗн локѣ de а-лѣ ꙗмпедекá
дѣпѣ деторінца фрѣціетатеі ші кѣ потеряе аѣ-

'ші кѣштігарѣ новілітатеа, кѣ сѣнѣеле сѣх
вѣрсатѣ пентрѣ патріа ші глоріа сеа, еар
нѣ стрѣінѣ. Тотѣ ачеаста не аратѣ ші Істо-
ріа челѣі маімареал ероѣ алѣ секѣлѣлі сѣх,
Іоане Ыніаде ші а філѣлі ачестѣіа Магіа
Корвінѣа, прѣглоріосѣа реѣе алѣ Ынгаріеі;
— ꙗн фіне а прѣренѣмітѣлѣі Аркіепіскопѣ
алѣ Стрігонѣлі Ніколаѣ Ромѣнѣа, ш. а. —
ꙗн кѣтѣ пентрѣ оріцінеа ачестор' марі вѣр-
ваці, овсервѣмѣ атѣта нѣмаі, кѣ ачеіа німе
нѣ о потѣ шті маі віне, декѣтѣ еі ꙗншіі
ші історічії ші контімпѣраніі лор; дечі дѣпѣ
челе че скріѣ історікѣа Корвінілор, ꙗн вѣ-
цатѣа Бонфініѣ, прѣкѣм ші Енеа Сілвіѣ, ва
кіарѣ ші маѣарѣа Тѣроѣ деспре дѣншіі, ші
дѣпѣ челе-че чітімѣ ꙗн діплама ꙗмперѣтор-
ріѣлі Фердінанѣ I. дін 23. Ноемвре 1548
кѣтрѣ Ніколаѣ Ромѣнѣа, ш. а. — нѣмаі ꙗн-
відіа ші рѣхтатеа ші ꙗнноранца 'н Історіѣ
се маі потѣ ꙗндоі, кѣмкѣ ачесті вѣрваці аѣ
ѣостѣ ромѣні адевераці. —

тономіеі лор, кѣ тóте потеріле-лѣ спріцінірѣ ші
 лнаінтарѣ; — еі лн діетеле дела 1832—36,
 1840, 1844 ші 1847—48, авѣсѣндѣ де фавораве-
 реа сеа сітѣзчіѣне політекѣ, скóсерѣ дін зсѣ
 лімба латінѣ, че кѣста пѣнѣ ачі, ші вѣрірѣ лн
 локѣл еі лн тóте дрегѣторіеле ші інстїтѣтеле
 де кѣлтѣрѣ ші лн лецеслѣчіѣне, лімба сеа ма-
 царѣ, ескїзівѣ, адїкѣ ка зніка іертатѣ; лн
 ачестѣ кінѣ лнтродѣсерѣ кѣ тѣрїѣ лімба сеа лн
 віаца пѣвлїкѣ ла тоте попóреле дін цеарѣ, де-
 ші еа ле ера неконоскѣтѣ; лн ачестѣ кінѣ ма-
 царїсмѣл се авѣнтѣ лн кѣлтѣрѣ ші чївілісѣчіѣ-
 не лнаінтеа тѣтор челоралте нѣцізні, асігѣ-
 рѣндѣ-ші десволтаре нѣцізнале прекѣмпнїтó-
 ре, прекѣндѣ челелалте попóре, ліпсіте фїїндѣ
 прїн леце де інстїтѣте де кѣлтѣрѣ лн лімба лор
 пропрїѣ, ші лнвѣцетѣра лн лімба мацарѣ не-
 пречепѣндѣ-о, кѣзтарѣ а ремѣне маї фѣрѣ тóтѣ
 десволтареа нѣцізнале, еар лнтелїцінца лор, маї
 кѣ сеамѣ кареа се апліка лн рамѣрїле віецеї пѣ-
 вліче, кѣзтѣ а се префаче лн маціарѣ! — еі —
 атѣтѣ прїн ачеаста алор пѣшіре, кѣтѣ ші прїн
 морціша траптаре а комѣнеї нóстре патріе „Ун-
 гарїа“ ка — „цеара мацарїлор“, ші а стрѣлѣчі-
 теї нóстре Історїе комѣне, ка — „Історїа лмпе-
 рїлѣлї мацарѣ“, ші прїн не'нчетаталор нѣззїнцѣ, де
 асе ідентїфікакѣ попорѣл знгѣрескѣ песте тотѣ*)

*) Еї мацарїї, фацѣ кѣ стрїнії се нѣмескѣ пѣ-
 рѣреа „Унгѣрї“ ші нѣ вор сѣ фїѣ „мацарї“

— Лнкъ ши азї, кьндѣ стрънселе Лнтересе нъ-
 цїзналі Факъ съ амѣцъ тóте алтеле Лнтересе
 Лн статъ, — ка прїн ачеастъ ідентїфікаре съ се
 пóтъ репрезентá Лнаїнтеа лѣмеї ка сїнгърїї
 стъпъні аї църеї, — прїн ачесте Лнферналі
 мѣїстріе маї къ не ръпіръ ши Лнстръїнаръ па-
 тріа де тотъ, — не адъсеръ ла о тїкълошіъ
 фъръ асеменаре, не фъкъръ Лн Лнсънї пъмън-
 тѣл ностръ, пе кареле ної сънтему чеї маї веки,
 ши маї лецїтімі ши маї мерїтаці локхїторї — де
 стръїні, ши не деградаръ ла мїсеравереа пласъ

одатъ къ капъл, фїреште, пентрѣкъ ка
 „хнгърї“ нѣмеръ 8, ресептїве 14 мїліоне
 де сѣфлете, хнде дїн контръ ка „маѣарї“
 аве ар нѣмерá 4, ресептїве 5 мїліоне; —
 Лн лїмба лор нъчїзнале еаръши нѣ нѣмаї еї
 сїнгърї сѣнтъ „маѣарї“ чї ши тоці чеїалал-
 ці локхїторї аї церей, прїн каре потрївїтъ
 рафїнерїѣ асемене тóте попóреле Унгарїей
 се цїнъ де еї ши сѣнтъ маѣарї. Лнтрѣ
 ачестъ кїпъ, дѣнъ лїмба лор, Унгарїа чеа
 маре ши ренъмітъ къ тóте церїле еї коро-
 налі, е пропрїетатеа маѣарїлор, пъмънтѣл
 лор ескїсївъ, (ачеаста тотъ маѣаръл ці-о
 жóръ де треї орї пе зі!) — апої кїаръ аша е
 консечїнца, че о дедѣкъ еї ши дїн лїмбеле
 стръїне, делокъ че се вор нѣмі дѣпъ пре-
 тенсїжнеа лор, къ нѣміреа історїко-топогра-
 фїкъ де хнгърї. Лн ачестъ кїпъ корїфеї
 маѣарїлор адъсеръ лѣкръл аколо, Лнкътъ се
 фълескъ ши вор а Лмпїжне лѣмеї къ 15 мїліоне
 де конацїзналі! —

де паріѣ! — еі ѱнтр'ѣнѣ тімпѣ, кѣндѣ тóтѣ потѣреа ле ера ѱн мѣні, пѣнѣ 'нтрѣ атѣта-ші ѣтасерѣ де сіне, ѱнкѣтѣ нѣ се сѣіръ а пертрапта ѱн пѣвлікѣ каѣса деснѣціѣзналісѣреі ші маѣарісѣреі нóстрѣ, ші а претінде, ка компетінца дрентѣрліор четѣценешті сѣ фіѣ кондічіѣнатѣ прін о ренегаре нѣціѣзнале *). ш. а. ш. а.—

*) Везі Історіа лѣі А. Pusztaу, ѱнтіѣѣлатѣ: „Die Ungarn in ihrem Staats- und Nationalwesen von 889 bis 1842“, тіпѣрїтѣ ѱн Ліпска ла Маіер ші Віганд 1843. Парт. I. Кап. 1. — Везі маі департе „Газета лѣі Кошѣт“, нѣмерїї дін 16 ші 18 Іѣліѣ 1848, ѣнде се фаче ѣнѣ проіентѣ анѣме пентрѣ де а маѣаріса попóреле немаѣаре, прін ѱнстрѣіторі маѣарі пентрѣ копїї, ші крескѣтóре маѣаре пентрѣ фетеле шікѣѣ де прін сате, ш. а; — маі ѱнколé везі тóтѣ ѱн аѣеастѣ газетѣ ѣнѣ артїкѣл де фондѣ, датѣ дін Бѣда 18. Оптомвре 1848, ѱн каѣре се скріе ѣрмѣтóреле: „A páriákon kívül alig van szánandóbb nép a földhátán, mint az erdélyi oláhság; járomba foghatod mint a marhát, melytől valóban csak annyiban különbözik hogy beszél“, адікѣ: аѣѣрѣ де паріѣ авé есісте ѱн лѣме попорѣ маі місеравере, декѣтѣ ромѣнїї арделені; не ачесті ії поці прінде 'н ѣѣѣѣ, ка не віте, де карі ѱнтрадеверѣ нѣмаі ѱнтр'атѣта се деосевескѣ, кѣ штіѣ ворбі. — ѱн фіне маі везі ші „Társalkodó“ N. 8 дін анѣл 1846, ѣнде ѱнтр'ѣнѣ артїкѣл сѣѣскрісѣ де Nagy Josef, локѣіторїї немаѣарі аї Ўнгарїеі се нѣмескѣ кѣратѣ вермі сѣѣ

Еакъ ачесте сънтъ тръсъреле караптері-
стіче але азтономіеі мацаре де маі наінте, але
ценеросігатеі ші ънцелепчізней мацаре полі-
тече! Апоі астѣфелѣ де съвенірі съ нѣтъ фі 'н
старе де а дештентá ън інімеле ромънілор ші
але челоралте попѣре — семціменте де ънкре-
дере, де сімпатіѣ ші де алініре кѣтрѣ кѣцетѣл
ші тенденцеле модерне але фрацілор маціарі?!

Зех, е кѣ грех! — Орічіне чітеште сѣх
аѣде воръеле коріфеілор мацарі—фіѣ прін салѣне
ші адънѣрі, фіѣ прін газете ші памфлете, ва
кіарѣ ші ън сенатѣл ъмперіале, хнде еі — дѣпѣ
кѣм обсерварѣмѣ ші маі сѣсѣ, ар' тревѣсі съ ре-
пресенте цеара 'нтреагѣ, еар' нѣ сінгѣрѣ маца-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

гънганіѣ, че се 'нграшѣ ън пѣмънтѣл ма-
царілор, фѣрѣ съ ле штіѣ ворві лімба!—Че
е дрептѣ, атарі есчесе сѣх рѣтѣчірі але мін-
теі хнор есалтаці, нѣ ле потемѣ съ ле
аскриемѣ нѣчізней мацаре песте тотѣ; дар
ънсѣ, фііндѣ-кѣ еле караптерісескѣ плека-
реа ші тенденца кіарѣ челор ънвѣцате,
ашадарѣ кондѣкѣтѣре класе але нѣчізней
мацаре, каѣтѣ съ ле скѣтемѣ ші съ ле ън-
ферѣмѣ ън фаца лѣмеі кѣлте фѣрѣ тотѣ
крѣцареа,— кѣ атѣтѣ маі вѣртосѣ, кѣчі прін
астѣфелѣ де доктрїне дѣхнѣсе, ценерѣчіз-
неа мацарѣ пресінте, ші анѣме тенерїмеа,
фацѣ кѣ компатріюціі де алте лімбе, с'а
есалтатѣ пѣнѣ ла о ънсоленцѣ, че тѣтѣ ън-
черкареа де о фрѣцеаскѣ ънцелечере о фа-
че кіарѣ кѣ непотїнцѣ. —

рісмъл ші арістократісмъл, — орі чіне коноште ші жъдекъ ренъмітъл ресънетъ дела Тіса, пхълі-катъ ꙗн „Wandeger“ дін 4. Маіъ а. к. Н. 104, хнде ні се спъне кхратъ, къ ꙗн Унгаріа ꙗн-треагъ нъ се пôte реконоште алтх ꙗнтересх нъціхнаре, декътх — маџаріх, — кахтъ съ мър-тхріреаскъ, къ е — кх грех! — ші кіарх центрх ачеаста кредемъ, кхмкъ кіарх дін ачесте прівін-це о пріічобъ деслегаре а кахсеі лімвелор ші нъчізналітхцілор ꙗн Австріа, о деслегаре ші регъларе, прекхм ачеіа спірітъл тімпхлзі ші ꙗн-тересхл тхтхрор попóрелор кх тотх-de-адінсхл о претінде, ꙗн черкхстъріле пресінці — нхмаі прін конлхкрареа тхтхрор попóрелор ꙗнтере-сенці, ꙗн центрхл монаркіеі, ꙗнтр'хнх органх, компхсх амесхратъ ліпсеі, дхнъ пропоруціхнеа нхмерікъ а челор реконосхте зече нъчіхнхлі-тхці — с'ар потé фаче, ші нхмаі ꙗнтр'хнх ко-лелтівх вадімоніх а тхтхрор попóрелор, адікъ ꙗн солідаріа кхнъ-старе а хнзіа центрх алтхл ші-ар потé афлá кхвенітхл разімх, кхвеніта га-ранціъ центрх невътмаверітатеа лор ꙗн пре-сінте ші вініторіх. — Еар' деакъ ꙗн сфереле маїналте гхвернементалі се ва афла кх кале ші ла тімпх, ці де ліпсх, ка ꙗн локх де органісмъл центрхлісчхіхнеі де пхнъ акхм, съ се ꙗнтро-дхкъ алтхл федералістікх; адікъ, ка тронхл, ꙗн локх де а-ші маі кххтá ка пхнъ ачі тхріа ші потéреа ꙗн пхртічеле кх тотхл дела сіне атер-нхтóре ші прін сіне хніформх траптате ші гх-

вернате, съ се разіме пе елементе аѣтономе, адікѣ атарі пѣрці, че еле сінгѣре де сіне се гѣвернѣ, фіѣкаре дѣпѣ кѣм іі дѣ мѣна ші іі чере плакѣл, ші Ѡнтереселе сале нѣѣізналі еле сінгѣре ші ле ордінѣ ші Ѡмпакѣ: атѣнчі каѣтѣ с'о спѣнемѣ Ѡн фаца лѣмеі кѣратѣ, кѣ астѣзі ачесте аѣтономіе, дѣпѣ мінте ші ліпса праптікѣ, нѣ се-ар потѣ формѣ спре мѣлѣцѣміреа поіорелор, декѣтѣ — прін Ѡнтрѣніреа фіѣкѣреі дін челе зече нѣѣізні пентрѣ сіне Ѡнтр'ѣнѣ Ѡнтрегѣ політекѣ ші нѣѣізнале, де сіне стѣторіѣ ші прін сіне Ѡнсѣшні де-а-дрептѣл спре чентрѣ гравітѣндѣ; кѣчі о спѣнему Ѡнкѣ одатѣ кѣ тотѣ ресѣнетѣл, афарѣ де чентрѣ, ѣфарѣ де колектіва гаранціѣ а нѣѣізнілор пентрѣ егалітатеа сеа де дрептѣ, еле нѣмаі, ші нѣмаі фіѣкаре Ѡн сіне потѣ съ черче ші съ афле о дреапѣ, деплінѣ ші мѣлѣцѣміторе деслегаре а Ѡнтереселор селе нѣѣізналі. —

Ѡн фіне, Ѡнкѣтѣ пентрѣ ноі чеі не цінеамѣ де корона сѣнтѣлѣзі Стефанѣ, реконоштемѣ вѣѣѣросѣ адеверѣл, кѣ ачеа комѣне а нѣстрѣ патріѣ „Унгаріа“ Ѡн мѣлте прівінце ера — формѣсѣ, ера прѣформѣсѣ, ва кіарѣ маіестатікѣ; дар еа кѣ тімпѣл девенісе пентрѣ ноі о мамѣ кѣ тотѣл маштерѣ, — апоі — штімѣ віне, кѣ кіарѣ нѣѣізнаеа чеа маціарѣ, анѣме арістокраціа еі, кареа ші астѣзі стѣ'н фрѣнтеа попорѣлѣзі, о фѣкѣсѣ атѣтѣ де недреаптѣ кѣтрѣ ноі, ші — штімѣ віне, кѣ фракціі мацарі кіарѣ Ѡн ачеастѣ

калігале а еі о адораѣ маі кѣ сеамъ, ші — дѣиъ
 портареа ші Фаптеле лор — авемъ тотъ кѣвн-
 тѣл де а не тѣме, — кѣ еі ші астѣзі нѣмаі ка
 тотъ-аша, адікъ маштера нѣстръ, дорескѣ а-о
 ре'нвіа; де че Лнсъ — Фереаскѣ-не черіѣл ші пе
 ноі ші монаркіа Лнтреагъ! — —

Vienn'a in Septemvre 1860.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VIENN' A,
CU TIPARIUL MECHITARÍSTILOR.
BCU Cluj / Central University Library Cluj
1860.